

Jaarverslag 2018

Stichting Museon
Stadhouderslaan 37
2517 HV Den Haag
Telefoon 070-3381338
www.museon.nl

Inhoudsopgave	
BESTUURSVERSLAG.....	3
Inleiding.....	3
Financiën.....	4
Effecten reorganisatie 2013.....	4
Bezoekers.....	5
Cultureel ondernemerschap.....	5
Maatschappelijk draagvlak.....	6
Internationaal beleid.....	7
Cultuuronderwijs aan scholen.....	7
Diversiteit.....	8
Collecties.....	9
Risicomanagement.....	9
Onderhoud gebouw.....	10
Tijdelijke tentoonstellingen.....	11
Educatieraad.....	13
Personeel.....	13
2019 en volgende jaren.....	14
JAARREKENING.....	17
Balans per 31 december na resultaatbestemming.....	17
Exploitatierkening over 2018.....	18
Kasstroomoverzicht.....	19
Grondslagen.....	20
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans.....	25
A - Vaste activa.....	25
B - Vlottende activa.....	25
C - Eigen vermogen.....	27
D - Aankoopfonds.....	28
E - Voorzieningen.....	28
F - Nog te besteden subsidie.....	29
G - Kortlopende schulden en overlopende passiva.....	30
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen.....	31
Toelichting op de staat van baten en lasten.....	32
Baten.....	32
A - Opbrengsten.....	32
B - Subsidies.....	34
Lasten.....	36
C - Beheerlasten.....	36
D - Activiteitenlasten.....	37
E - Rentebaten.....	39
F - Mutatie Aankoopfonds.....	39
WNT-verantwoording 2018- Stichting Museon.....	40
Overige toelichtingen.....	42
Gebeurtenissen na balansdatum.....	42
Resultaatbestemming.....	42
Ondertekening van de jaarrekening.....	43
OVERIGE GEGEVENS.....	44
Controleverklaring.....	44
BIJLAGEN.....	48
Bijlage 1 - Bestuursverklaring subsidieverantwoording Den Haag.....	48
Bijlage 2 - Prestatie indicatoren.....	49
Bijlage 3 - Verloop Nog te besteden subsidie.....	50
Bijlage 4 – Overzicht geherwaardeerde activa.....	51

BESTUURSVERSLAG

Het Museon is een belangrijk visitekaartje voor Den Haag, de internationale stad van vrede en recht, die werkt aan een betere wereld. De programmering van het museum sluit aan bij het internationale karakter van de stad en brengt de internationale ambities van Den Haag dichterbij het grote publiek. Het Museon is het enige geografie-museum van Nederland en bereikt een groot publiek van met name gezinnen met kinderen en scholieren. 'Ontdek de wereld' staat centraal in de programmering en dan vooral de antwoorden die wij mensen geven op de grote uitdagingen van onze tijd. Dit betekent dat het in het Museon vooral draait om de toekomst van onze planeet.

Inleiding

Het Museon heet in de statuten Stichting Museon (Museum voor het Onderwijs). De vestigingsplaats van de stichting is Den Haag. De stichting is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel in Den Haag onder nummer 41160112. Het doel is in de statuten als volgt beschreven:

"Het bevorderen bij een breed publiek van kennis en belangstelling voor de ontwikkelingen op het gebied van mens- en natuurwetenschappen.

De stichting streeft dit doel na door middel van het inrichten, in stand houden en exploiteren van een museum, het Museon. Het museum is een permanente instelling in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, welke getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen, dit alles in de ruimste zin van het woord."

De missie van het Museon is om bezoekers te inspireren om de wereld te ontdekken en zichzelf te ontwikkelen. Vooral onze jonge bezoekers motiveren we om onze planeet met respect te behandelen en te verbeteren.

Net als bij andere musea in Den Haag waren de bezoekersaantallen in de eerste helft van 2018 lager dan begroot. Aan het eind is dat deels weer goedge maakt, zodat uiteindelijk 179.986 mensen het Museon hebben bezocht, daarvan waren 32.503 leerlingen van het PO en VO. Deels is het lagere bezoekersaantal te wijten aan het extreem warme zomerweer, dat in april al begon en de terugloop van het aantal leerlingen dat het museum voor de lessen bezoekt. De griep-epidemie in het eerste kwartaal, maar ook het feit dat een deel van onze lessen niet in het aanbod van Cultuurschakel past, heeft daaraan bijgedragen. Minder bezoek bij de outreach-activiteiten werd veroorzaakt doordat het Museon niet meer deelneemt aan het jaarlijkse Generation Discover Festival op het Malieveld.

Het jaar stond ook in het teken van een wisseling van de wacht bij de directie. Marie Christine van der Sman ging aan het einde van het jaar met prepensioen na een directoraat van zeven jaar. Zij werd opgevolgd door Peter de Haan. Ook de voorzitter van de Raad van Toezicht, Roel Bekker, vertrok. Zijn functie werd sinds oktober tijdelijk waargenomen door Pierre Heijnen, die in december de fakkel overdroeg aan de nieuwe voorzitter Paul van Gessel. Alle momenten van overdracht gingen met veel feestelijkheden en mooie woorden gepaard. Marie Christine ontving tijdens haar afscheid uit handen van burgemeester Pauline Krikke de stadspenning van Den Haag, voor haar werkzaamheden gedurende bijna 30 jaar in diverse Haagse musea en haar bijdrage aan het goede culturele klimaat in de stad.

Na de herinrichting van de eerste etage in 2016 en 2017 hebben we onze aandacht in 2018 gericht op de begane grond. Uit publieksonderzoek blijkt dat de ontvangst in de hal en de uitstraling van het entreegebied en het restaurant verbeterd kunnen worden. Ook de inrichting van de garderobe en de vloeren van de tentoonstellingsruimte verdienen een facelift. Met die ideeën is een aanvraag ingediend bij de BankGiroLoterij en in februari 2018 werd het goede nieuws ontvangen dat we een gift kregen van € 630.000. Daarnaast is in de afgelopen jaren een bestemmingsreserve gecreëerd van € 619.300 die voor hetzelfde doel wordt ingezet.

In overleg met de architect Quist is gekeken hoe een warmere sfeer kon worden bewerkstelligd in het gebouw, dat in 1985 werd opgeleverd en sindsdien niet gemoderniseerd is. De vloer in de tentoonstellingsruimte op de begane grond is volledig vervangen en de vloerbedekking is voorzien van nieuwe tapijttegels in een warmere tint. In het restaurant is gekozen voor een bamboe parket. De daar weggehakte tegels die nog in goede staat verkeerden, zijn vervolgens ingezet voor het herstel van de rest van de tegelvloer in de foyer. In de foyer en de receptieruimte komt nieuw meubilair en een

nieuwe balie. Om de ruimte warmer te laten ogen heeft lichtontwerper De Beij, net als op de eerste etage, een lichtplan gemaakt voor het entreegebied. Dit zal in 2019 worden uitgevoerd. De verbouwingen in het Museon zullen door de bezoekers niet onopgemerkt gebleven zijn, hoewel daartoe wel alles in het werk is gezet. Het museum is door alle maatregelen op één dag na het gehele jaar voor publiek geopend geweest. De sluiting werd veroorzaakt door de vervanging van de elektriciteitsvoorziening die in opdracht van de beheerder van het gebouw, de gemeente Den Haag, werd uitgevoerd.

Financiën

Het jaar wordt positief afgesloten. Hoewel het exploitatieresultaat een negatief saldo laat zien van € 36.900, wordt een deel van de kosten gedekt door onttrekkingen uit reserves, zodat per saldo € 51.000 weer aan de Bestemmingsreserve Global Museum kan worden toegevoegd. Financieel gezien had de schenking van € 630.000 door de BankGiro Loterij de grootste impact. In het verslagjaar is daarvan € 323.700 uitgegeven. Het resterende bedrag moet vóór de herfst van 2019 zijn besteed. De uitgaven en ontvangst van deze gelden heeft geen effect op het exploitatieresultaat, omdat deze elkaar compenseren.

De omzet uit entree was lager dan begroot door lagere bezoekersaantallen. De opbrengst was uiteindelijk € 740.500, lager dan de begrote € 753.000.

De gemeentesubsidie is met 2,6 % gestegen ten opzichte van vorig jaar. Hiermee kon € 12.100 extra worden toegevoegd aan de voorziening voor gebruikersonderhoud van het gebouw en werd de huurverhoging van € 4.600 gecompenseerd. Bovendien was voor compensatie van prijsstijging € 96.000 meer beschikbaar binnen de exploitatie.

De salarislasten zijn in 2018 hoger dan begroot. In totaal zijn de lasten € 3.101.600 ten opzichte van het begrote bedrag € 3.065.700. Conform de afspraken in het CAO voor gemeenteambtenaren zijn de brutosalarissen in januari met 1,5 % verhoogd en is de eindejaarsuitkering is per juli met 0,25 % gestegen. Ook het werkgeversdeel van de pensioenpremie is gestegen van 14,77 % naar 17,43 % en bij de sociale lasten zijn premieverhogingen doorgevoerd. Door de werkzaamheden rond de aanpassingen van de begane grond is er, in tegenstelling tot 2017, minder verlof opgenomen en wordt een groter deel meegenomen naar 2019. Dit heeft voor een extra last van € 39.200 gezorgd.

Voor Wetenschap en Technologie-educatie is in 2017 een medewerker aangetrokken die dit project opzet. De kosten worden met subsidie van de afdeling Onderwijs van de Gemeente Den Haag gedekt. De kosten voor uitzendkrachten zijn hoger door ondersteuning bij verbouwingswerkzaamheden en vervanging bij ziekte van medewerkers voor de activiteiten en de publieksbegeleiding.

De tentoonstellingslasten zijn in totaal binnen begroting gebleven. De aanvulling op de wandelroute AtlantikWall is in 2018 gestart, maar zal pas in 2019 gereedkomen. Een deel van de kosten van de tentoonstelling van de 'maansteen', die in langdurig bruikleen gegeven is door de NASA in de VS, wordt gedekt door een bijdrage van de gemeente Den Haag en ook de aanleg van het Educatieve Groene Dak is voor een groot deel met bijdragen en subsidies bekostigd.

Het aantal lessen blijft door concurrentie van andere culturele instellingen achter bij de verwachting, hetgeen resulteert in lagere baten en lasten op dat vlak.

Effecten reorganisatie 2013

In 2018 zijn kosten betaald voor vijf oud-medewerkers. Een van hen had een W.W.-uitkering tot 1 februari 2018, een andere is ondergebracht bij een arbeidsbemiddelingsbureau. Dit contract liep tot en met 4 december 2017 en de medewerker is ziek uit dienst gegaan. Van de eerste wordt de W.W.-uitkering door het UWV op het Museon verhaald en ook de pensioenlasten zullen met enige vertraging bij het museum terecht komen. Het arbeidsbemiddelingsbureau belast de salarislasten door, met een opslag voor de begeleiding. Gedurende de daarop volgende periode waarin een W.W.-uitkering wordt betaald, zal het ABP de pensioenlasten doorberekenen. Zo is dit jaar over de periode 2013 – 2015 nog een factuur nagekomen van het ABP voor drie voormalige collega's.

Bezoekers

In 2018 heeft het Museon 179.986 bezoekers ontvangen. Vooral in de eerste helft van het jaar was het bezoek minder dan verwacht. Ook bij andere instellingen was het bezoekersaantal lager dan gebruikelijk. Het weer zal hier mede debet aan zijn.

Daarnaast neemt het leerlingenaantal Primair Onderwijs binnen Den Haag af door toenemende aanbod van instellingen die bij de Cultuurschakel zijn aangesloten en het gegeven dat slechts een deel van het educatieve aanbod van het Museon via dit gesubsidieerde kanaal van de Cultuurschakel kan worden aangeboden, omdat die zich, anders dan in andere steden, strikt tot kunst- en cultuureducatie beperkt. De erfgoed- en W&T-lessen biedt het Museon rechtstreeks aan de scholen aan.

In het totale aantal bezoeken zijn ook deelnemers van outreach-activiteiten opgenomen. Onder outreach-activiteiten verstaan we tentoonstellingen of laboratoriumachtige opstellingen waarbij het publiek educatief vermaakt wordt buiten het Museon. Dit betreft de Volvo Ocean Race in Scheveningen, Kom in de Kas in het Westland, Natuurfestival Meijendel, de Tong Tong Fair op het Malieveld, Professional Imaging Experience, de reizende tentoonstelling One Planet, Ru Paré in Pulchri Studio en de toneelvoorstelling 'Ridder Ruben' in het kader van de tentoonstelling 'Ridders en kastelen'.

Bezoekersaantallen	Werkelijk 2018	Begroot 2018	Werkelijk 2017
Regulier publiek	113.814	120.000	129.664
Leerlingen Primair Onderwijs	23.232	26.500	29.550
Leerlingen Voortgezet Onderwijs	9.271	7.000	9.342
Regionale outreach-activiteiten	26.292	40.000	49.700
Lezingen, cursussen, auditorium e.d.	7.377	6.500	8.920
Totaal	179.986	200.000	227.176

Cultureel ondernemerschap

Naast de inkomsten uit de gemeentelijke subsidie verwerft het Museon succesvol fondsen en sponsoring. Ook het in coproductie realiseren van tentoonstellingen is financieel aantrekkelijk. In samenwerking met het LVR-Landesmuseum Bonn en het Valkhof in Nijmegen is de drietalige (NL, ENG en D) tentoonstelling Ridders en Kastelen gerealiseerd. Beide partners staken, net als het Museon, € 250.000 in het project. De firma Bruns financierde het project voor een bedrag van € 150.000 voor, waardoor de kostbare productie van deze tentoonstelling, met 30 interactives, geproduceerd kon worden. De expositie gaat na vertoning in het Museon reizen naar Bonn en Nijmegen. Het Landesmuseum in Mainz huurt de expositie vervolgens, zodat Bruns het bedrag van de voorfinanciering kan terugontvangen. Daarna zal de tentoonstelling in het Landesmuseum Hannover te bezichtigen zijn. Deze manier van co-creatie zorgt ervoor dat het Museon als cultureel ondernemer grote internationale projecten kan opzetten die zonder de steun van partners financieel onhaalbaar zijn.

Ook de tentoonstelling High Tech Romeinen, die in 2012 eveneens onder leiding van het Museon gemaakt werd, reist nog steeds en was in 2018 in het Limburgs museum in Venlo te zien. Daarna zal de tentoonstelling in Koblenz worden getoond.

Een andere bron van inkomsten is de samenwerking met bedrijven via de Museon Corporate Ambassador Club. Deze businessclub van Maatschappelijk Verantwoorde Ondernemingen (MVO) die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft staan, staat onder leiding van oud-politica Tineke van Nimwegen-van Wieringen. Deelnemers in 2018 waren:

ABN-Amro, Akzo-Nobel, BNG, B2-Clean, Bruns, CGI, Dunea, DVP, Eneco, GroeneDaken, Hillenaar Outdoor, Korrekt Bouw, Priva, Proti-Farm, Rabobank, Rijk-Zwaan, Shell, Softs, Valstar-Simonis en Vewin. De bedrijven betaalden met een jaartijks donatie of in diensten.

Er is een overeenkomst getekend met Softs om een Softs-Point te plaatsen. Softs Points zijn multifunctionele energiecentrales die worden geïntegreerd in gevels van gebouwen, wegschermen, boarding langs sportvelden of in ander stedelijk oppervlak. De Softs Points kunnen ook vrijstaand geplaatst worden. Het Museon kan hierdoor de energierekening verlagen en zorgen voor opvang van fijnstof uit het verkeer. De Bank Nederlandse Gemeenten en ingenieursbureau DVP hebben toegezegd

deze softs points te zullen sponsoren. Als de gemeente Den Haag toestemming geeft voor het plaatsen van twee softs in de openbare ruimte, kan dit project gerealiseerd worden.

Voor het Educatieve Groene Dak zijn bijdragen gekomen van de gemeente Den Haag, Hoogheemraadschap Delfland, Fonds 1818 en de Vereniging van Vrienden. Verder is financiële steun van het V-fonds, Fonds 1818, de Ru Paré Stichting, 't Trekpaert, Lexhannastichting en Stichting Levi Lassen gekregen voor de expositie over de verzetsstrijdster Ru Paré.

Het Museon participeert in twee grote samenwerkingsverbanden waarvoor extra budget binnenkomt. Met de Stichting Nederlandse Natuurhistorische Collecties – waarvan de directeur van het Museon penningmeester is – wordt samengewerkt aan het project Bijenradar-Nederland Zoemt; daarvoor heeft het Mondriaanfonds € 90.000 toegezegd en het Prins Bernhard Cultuurfonds € 75.000.

Maatschappelijk draagvlak

Het Museon is een echt Haags museum, twee derde deel van onze bezoekers komt uit de regio Den Haag. De mondiale thema's vormen de rode draad in onze programmering en inspireren bezoekers lokaal, regionaal en nationaal. In de Internationale Stad van Vrede en Recht komt de programmering het best tot zijn recht. In het internationale en diverse karakter van de stad vindt het museum zijn inspiratie. Vanuit dit besef hebben we de afgelopen jaren onze band met de stad verstevigd.

Het Museon bereikte in 2018 opnieuw een breed en divers familiepubliek. De permanente expositie 'One Planet', waarin de zeventien duurzame doelen van de Verenigde Naties centraal staan is een aansprekende expositie voor het hele gezin. Het project is geheel tweetalig uitgevoerd en bereikt hierdoor tevens buitenlandse toeristen, expats en hun families. De populairwetenschappelijk tentoonstellingen zoals Reizen in de Ruimte die het Museon op de begane grond programmeert, zijn belangrijk voor de communicatie en zorgen voor een constante bezoekersstroom. Het Museon profileert zich steeds meer als een museale attractie met een aansprekende programmering waarin we collecties en interactiviteit combineren. Deze exposities worden door het publiek met een hoog rapportcijfer (8) gewaardeerd.

Het onderwijs, zowel primair als voortgezet, is een andere belangrijke doelgroep voor het Museon. Vooral scholen uit Den Haag (waarvan 95% afkomstig van het zeer diverse Haagse Primair Onderwijs) bezoeken het Museon vanwege het brede aanbod van educatieve activiteiten, die zich in alle opzichten onderscheiden van een les op school. Met behulp van focus-groepen uit het onderwijs en de Educatieraad, zorgen we ervoor dat de museumlessen up to date blijven en aansluiten bij de curricula van scholen.

In het museum zelf worden we ondersteund door een actieve Vereniging van Vrienden, die uit 1200 leden bestaat, in zowel materiële als immateriële zin: de geheel vernieuwde museumwinkel wordt volledig door de vrienden gerund.

Het Museon onderhoudt contact met het Haagse publiek door deel te nemen aan evenementen zoals de Uitmarkt, Kids Museumnacht, Tong Tong Fair, Natuurfestival Meyendel, Kom in de Kas (Westland) en de Nationale Bunkerdag. Het Museon coördineert bovendien het Just Peace Festival. Het museum maakt tevens deel uit van relevante stedelijke overlegstructuren op het gebied van vrede en recht, cultuureducatie, toerisme/marketing, musea en erfgoed.

Museon heeft samen met o.a. het Vredespaleis, Humanity House, Haags Historisch Museum, Zuiderstrandtheater en Universiteit Leiden het Platform voor Vrede en Recht opgericht en is penvoerder namens deze instellingen. Hiermee is de samenwerking gestart tussen de presentatie-instellingen, we organiseren programma's en evenementen met als doel om de stad goed te profileren op het gebied van Vrede en Recht. Wij werken al geruime tijd aan een gezamenlijk samenhangend activiteitenprogramma dat de komende jaren invulling kan geven aan de gezamenlijke ambities, met het jaar 2020 als hoogtepunt als we 75 jaar Vrijheid en 75 jaar VN vieren in de stad.

In de periode 2019-2021 gaan we nog intensiever programmeren dankzij een subsidie van de gemeente Den Haag. Dat is goed voor het toerisme, het bevorderen van het cultureel aanbod en bewustzijn, alsmede de uitstraling en de economie van de stad. We gebruiken het Platform voor Vrede en Recht als aanspreekpunt voor de gemeente, daarnaast zal een programmacommissie zich bezighouden met de organisatie en coördinatie van gezamenlijke activiteiten en communicatie.

Op het gebied van duurzame energie is het Museon partner in een aantal projecten. Het Museon in Den Haag heeft haar dak gratis ter beschikking gesteld voor het initiatief uit het Statenkwartier, om 208 zonnepanelen te plaatsen. 'Buurt Energie Statenkwartier' (BES) initieerde met partner 'Zon op Nederland' de coöperatie 'Zon op Museon'. Dit is een collectief zonne-energie project voor en door wijkbewoners die geen (of niet genoeg) zonnepanelen op eigen dak kunnen plaatsen. In 2018 is bijna het gehele dak van het museum voorzien van beplanting, met als doel het energieverbruik terug te dringen en een ecosysteem van flora (begroeiing) en fauna (o.a. vogels en insecten) op te bouwen. Het Museon is Green Key Goud gecertificeerd.

Internationaal beleid

Het Museon, een museum met een laagdrempelige en innovatieve uitstraling, is een levendige ontmoetingsplek in Den Haag, de Internationale Stad van Vrede en Recht. Het Museon ziet het als een van zijn taken de ruimte tussen de internationale stad enerzijds en de rest van de stad te overbruggen. De programmering van het museum sluit daarom aan bij het internationale karakter van de stad en brengt die ambities van Den Haag dichterbij het grote publiek. Dit wordt al direct bij binnenkomst duidelijk, wanneer bezoekers worden ontvangen in de International Lounge, die dient als ontmoetingsruimte. De tentoonstelling die daar te zien is, versterkt de rol van het Museon in de Internationale Zone van Den Haag en de thematiek van vrede en recht in de programmering. Men kan er informatie vinden over alle instituten die zich in de stad met vrede & recht bezighouden. De lounge is een platform voor vernieuwende initiatieven en kleine expo's op het gebied van vrede en recht zoals Hague Talks Youth.

Het programma van het Museon is voor een groot deel gerelateerd aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Het Museon werkt daarbij steeds meer als een netwerk-museum waarbij we relevante verbindingen aangaan met diverse organisaties die binnen hetzelfde kennisdomein opereren. Verder werken we bij de ontwikkeling van de inhoudelijke programmering samen met de Verenigde Naties, NJR, de Haagse Brug, Hague Talks, diverse internationale organisaties zoals OPCW en met NGO's zoals UNOY en Cordaid.

Het Museon is een belangrijke speler in nationale netwerken zoals de NMV en VSC waarbij we kennis delen en samenwerken bij het organiseren van o.a. tentoonstellingen. Daarnaast is het Museon ook actief binnen internationale netwerken zoals ICOM en Ecsite. Voor de samenstelling van de grote blockbuster-tentoonstelling werken we samen in consortiums met diverse nationale en internationale partners. In dit verband is al een aantal belangrijke, vernieuwende tentoonstellingen gerealiseerd zoals High Tech Romans, Ridders en Kastelen. Op dit moment werken we aan een nieuw project getiteld 'The Music Experience', een interactieve tentoonstelling over muziek en muziekbeleving die in 2020 in het museum te zien zal zijn.

Cultuuronderwijs aan scholen

De focus lag wat betreft educatie in 2018 op Wetenschap & Technologie. In oktober van dit jaar werd de tentoonstelling Reizen in de Ruimte geopend. Bij die tentoonstelling is een aanbod gerealiseerd voor alle groepen van het Primair Onderwijs bestaande uit specifieke museumlessen en speurtochten. Voor het Voortgezet Onderwijs worden speurtochten aangeboden. Het Wetenschap- en Technologie-menu dat in 2017 is uitgerold is uiteraard gecontinueerd. Dankzij een extra subsidie van de gemeente Den Haag heeft het Museon het aanbod van een doorlopende leerlijn voor het Primair Onderwijs kunnen voortzetten. Alle lessen binnen het menu zijn ontworpen op basis van OOL (Onderzoekend en Ontwerpend Leren). Het overige aanbod van museumlessen is in 2018 nog eens tegen het licht gehouden en vernieuwd. Een groot deel van het aanbod, ook de lessen die niet binnen het Wetenschap- en Technologie-menu vallen zijn ingericht als OOL-les. Daarmee wordt geanticipeerd op de veranderingen in het onderwijs waar vanaf 2020 Wetenschap- en Technologie verplicht onderdeel vormt van het curriculum.

Museon is actief lid van de Stichting Musea en Herinneringscentra '40 – '45 (SMH). In 2018 en 2019 wordt een project uitgevoerd onder de naam Kwaliteitsimpuls Educatie. De Kwaliteitsimpuls Educatie is een intensief samenwerkingstraject van de veertien bij de SMH aangesloten instellingen. Voortkomend uit de Educatieve agenda zoals opgesteld door het Nationaal Comité en SMH houden de educatief medewerkers van de afzonderlijke musea en herinneringscentra zich o.a. bezig met de vraag: 'Hoe kunnen we het erfgoed van de Tweede Wereldoorlog actueel en relevant laten zijn nu en straks?'

De inhoud wordt vormgegeven door en voor educatief medewerkers. Zij werken aan concrete producten en thema's in drie werkgroepen: Tentoonstellingen, Onderwijs en Vrijwilligers. Enkele doelen van de Kwaliteitsimpuls zijn:

1. een intensieve samenwerking en kennisdeling onderling en met de sector
2. het leveren van een actieve bijdrage aan een strategische educatieve agenda (o.a. doorlopende leerlijnen en burgerschapsonderwijs)
3. een positieve bijdrage aan de bedrijfsvoering van individuele leden en een gezamenlijke educatieve profilering

Naast het uitwerken van concrete producten als praktische handboeken en pilotprojecten organiseert elke werkgroep ook expertmeetings. Het Museon heeft voor dit project een medewerker educatie kunnen aanstellen voor 16 uur per week. Het ministerie van VWS heeft de benodigde gelden als subsidie ter beschikking gesteld.

De tentoonstelling One Planet, de permanente expositie uit 2016 over de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen op de eerste etage van het Museon, trok in 2018 veel leerlingen. Het aanbod van speciale speurtochten is in 2018 uitgebreid. Er zijn nu verschillende niveaus, voor de bovenbouw van het Primair Onderwijs en voor onder- en bovenbouw van het Voortgezet Onderwijs. Ook is, omdat daar steeds meer vraag naar is, een Engelstalige versie vervaardigd.

Naast educatieve programmering via de Cultuurschakel, participeert het Museon ook in het Cultuurmenu, het gezamenlijke educatieve aanbod van de Haagse musea. In 2017 is er een pilot uitgevoerd met het Voortgezet Onderwijs. Museon heeft een les ontwikkeld op het gebied van Vrede & Recht. In 2018 is de pilot omgezet in een permanent aanbod van het Cultuurmenu.

Na de Ridders en Kastelen-tentoonstelling die ook in 2017 te zien was, is in oktober 2018 Reizen in de Ruimte geopend. Bij beide tentoonstellingen zijn op leerlingen gerichte educatieve activiteiten georganiseerd.

In de Focus Gallery werden drie National Geographic tentoonstellingen gehouden: PhotoARK met foto's van bedreigde diersoorten van de fotograaf Joel Sartore, gevolgd door Landscapes en The art of Wildlife Photography.

In 2018 werd in het kader van het Jaar van Verzet de tentoonstelling 'De Onderduikkinderen van Tante Zus' gerealiseerd. Bij deze tentoonstelling werd een educatief aanbod gemaakt en een reizende variant die op veel verschillende locaties te zien was (en is in 2019). Deze reizende variant is speciaal gemaakt voor groep 7 en 8 van het Primair Onderwijs en de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs. Voor deze groepen is er een educatief programma gemaakt bij de tentoonstelling. Dit programma bestaat uit een bezoek aan de tentoonstelling met voorbereiding en verwerking op school. Voor de voorbereiding is een leskoffer ontwikkeld met voorwerpen uit de oorlogscollectie van het Museon. Tijdens het tentoonstellingsbezoek wordt verder ingaan op het leven van Ru Paré en de verhalen van onderduikkinderen en vluchtelingen.

Het Museon heeft in 2018 uiteindelijk niet deelgenomen aan het Generation Discover Festival dat op het Malieveld is georganiseerd. Het college van B&W van de gemeente Den Haag besloot het festival direct noch indirect te steunen waarna het Museon besloten heeft hierin mee te gaan.

In 2018 namen 28.255 leerlingen deel aan educatieve activiteiten van het Museon. In totaal werden 1003 lessen gerealiseerd. Beide cijfers liggen lager dan die uit 2017. De griepgolf in januari en februari heeft voor veel uitval van leerkrachten en museumdocenten gezorgd waardoor de realisatie in die maanden lager lag.

Diversiteit

Het Museon bereikt via de scholen leerlingen uit letterlijk alle postcodegebieden van Den Haag. Het programma dat we aan scholen aanbieden is het instrument dat toegang geeft tot anderszins moeilijk te bereiken groepen in de samenleving. Wie immers als kind een museum bezoekt en daar met plezier aan terugdenkt, zal ook als volwassene terugkeren. Een aantal activiteiten in ons educatieve aanbod heeft uiteraard expliciet aspecten van culturele diversiteit als thema. Culturele diversiteit is bovendien een belangrijk onderwerp in de vaste tentoonstelling One Planet. We streven er bovendien naar om de samenstelling van het personeel een afspiegeling van de diverse doelgroepen van het museum te laten zijn, net als bij de Raad van Toezicht. Het Museon onderschrijft daarmee de Code Culturele Diversiteit

Collecties

Het Museon beheert een grote en diverse gemeentelijke collectie. Het aantal objecten van de Museoncollectie blijkt veel groter dan voorheen gedacht. Met de huidige inzichten en gegevens omvat de collectie van het Museon nu 313.000 objecten.

In 2018 zijn verschillende schenkingen ontvangen met in totaal 570 objecten. Een bijzondere schenking was onder andere een gerestaureerde prehistorische urn, vermoedelijk uit de tweede eeuw voor Christus, gevonden in het Solleveld te Den Haag.

In totaal zijn er in 2018 130 objecten in bruikleen gegeven, zowel naar binnen- als buitenland. Bijzondere bruiklenen waren die aan het LVR-LandesMuseum Bonn, waar de - mede door het Museon ontwikkelde - tentoonstelling Ridders en Kastelen getoond werd en aan het Teylersmuseum, waar onder andere de unieke reconstructie van een Olifantsvogel naar toe ging.

Een bijzonder object dat het Museon voor vijf jaar in bruikleen heeft gekregen is een stuk maansteen. Oud-wethouder Karsten Klein heeft ervoor gelijverd de 25 gram wegende steen naar Den Haag te krijgen. Wereldwijd zijn er maar tien die je mag aanraken en dit is er één van. De bruikleen komt van de NASA, de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie, die in 1972 de steen heeft verkregen na een vlucht van de Apollo 17. De steen is zo'n 3,8 miljard jaar oud en heeft een plek gekregen in de André Kuiperszaal die gewijd is aan satellieten.

De restauratie van het Zeiss Planetarium, waarmee de werking van het zonnestelsel en heelal uitgelegd met behulp van een Zeiss-projector, is in 2018 voorspoedig verlopen. In 2019 wordt dit afgerond. In het Duitse Billerbeck heeft de eerste demonstratie van het weer werkende planetarium plaatsgevonden. Het Planetarium zal in het Museon opnieuw in gebruik worden genomen.

Dit jaar is het invoegen van de thesaurus WOII van de Stichting Musea en Herinneringscentra '40-'45 in de thesaurus van het Museon afgerond. Hierdoor is de collectie van het Museon nog beter vindbaar. De collectiewebsite is in 2018 geheel vernieuwd, waardoor de toegankelijkheid sterk verbeterd is. Het aantal objecten dat via de website van het Museon te raadplegen is, steeg in 2018 met ruim 2.900 objecten naar een totaal aantal van 84.703. De collectie is ook toegankelijk via de websites van de Collectie Nederland en Europeana. Bepaalde delen van de collectie zijn vindbaar via meer specialistische websites, zoals www.beeldbankwo2.nl ; www.geheugenvannederland.nl; www.roots2share.gl; www.oorlogsbronnen.nl; www.svcn.nl en www.carmentis.be.

Risicomanagement

Vanzelfsprekend moet het verlagen of zelfs stoppen van de gemeentelijke subsidie als grootste risico worden aangemerkt. Eerder is in overleg met de gemeente meer focus gebracht binnen het brede aandachtsgebied en nog steeds wordt gewerkt aan optimalisatie daarvan. Onze aandacht gaat uit naar het optimaliseren van de tentoonstelling op de eerste verdieping in relatie tot de herinrichting van een aantal les-expositiezalen en het creëren van laboratoria onder de noemer 'Tech for the Planet', technologische vernieuwing die helpt om de duurzame doelen van de VN te realiseren.

Verder is de afhankelijkheid van inkomsten uit publieksbezoek groot. Daarom worden zorgvuldige afwegingen gemaakt bij de keuze van de wisselende tentoonstellingen. Het management onderkent dat tijdig gezocht moet worden naar nieuwe tentoonstellingen, zodat een zo groot mogelijk publiek, in het bijzonder de doelgroep families, door de exposities wordt aangesproken. De schommelende inkomsten door variërende aantrekkelijkheid van de tentoonstellingen kunnen worden opgevangen door te sturen op kosten en worden daarom als aanvaardbaar risico gezien.

Op het gebied van educatie speelt het Museon een grote rol in Den Haag en omstreken. Doordat de gemeente Den Haag via de Cultuurschakel culturele instellingen stimuleert een grotere rol te spelen bij cultuureducatie wordt de concurrentie groter. Daarmee loopt het Museon het risico dat minder scholen het aanbod van het Museon afnemen. Met de vernieuwde tentoonstelling op de eerste verdieping hebben we echter een gat in de markt aangeboord: het aardrijkskunde-onderwijs, niet alleen plaatselijk, maar ook nationaal. Daarnaast breiden we ons aanbod op het gebied van wetenschap en technologie uit en in de nabije toekomst zal naar verwachting ook een menu Vrede&Recht aan het PO worden aangeboden.

Op operationeel vlak zien we de risico's van een beperkte bezetting, met name bij functies die slechts door één persoon worden bekleed. Daar waar mogelijk nemen anderen de functie waar, maar meer kennis van zaken is soms noodzakelijk. Bij langdurige uitval, zoals bij ziekte, zal overwogen worden om externe medewerkers aan te trekken. De directeur en het afdelingshoofd overleggen samen met de arbodienst hoe de zieke medewerker weer zo snel mogelijk kan herstellen. Het Museon is eigen risicodragers voor de W.W. en Z.W.

De bedrijfshulpverleners hebben allen bij een extern bedrijf de vereiste trainingen gevolgd. Er is met hulp van dit bedrijf en de brandweer een ontruimingsoefening georganiseerd om de medewerkers voor te bereiden op eventuele calamiteiten.

Zolang de bovenstaande risico's het museum niet in gevaar brengen, zal de financiële positie redelijk stabiel blijven. Voordat wij vernieuwen, wordt eerst gezocht naar de middelen om de vernieuwing te financieren, zodat leningen tot nu toe konden uitblijven. Deze voorzichtige benadering heeft tot gevolg dat er tijd nodig zal zijn om reserves en fondsen op te bouwen, tot de tijd rijp is om weloverwogen de verbeteringen, o.a. in de ontvangstruimte, voor de laboratoria en de les- en expositiezalen, door te voeren.

Geld wordt niet belegd, maar ondergebracht bij verschillende banken. We laten ons informeren door specialisten zoals advocaten van Pels Rijcken en onderhouden regelmatig contact met andere Haagse musea, zoals het Haags Gemeentemuseum en het Haags Historisch Museum, om nieuwe ontwikkelingen uit te wisselen.

Onderhoud gebouw

In het verslagjaar was het bijzonder druk voor de facilitaire afdeling. Naast het gebruikelijke werk, werd het Educatieve Groene Dak gerealiseerd de door de gemeente Den Haag ingeplande vervanging van de elektrische verdeelkasten begeleid en gestart met de door de BankGiro Loterij mogelijk gemaakte verbeteringen op de begane grond

In verband met de aanleg van het groene dak van 1200 m² heeft de eigenaar van het gebouw, de gemeente Den Haag, het groot onderhoud aan het dak eerder uitgevoerd dan gepland. Daarvoor moesten de zonnepanelen tijdelijk van het dak verwijderd worden en zijn deze later weer teruggeplaatst. Een gespecialiseerd bedrijf heeft de daken van beplanting voorzien. Dit zorgt ervoor dat er een verbeterde waterretentie ontstaat. Naar verwachting zal ook het energieverbruik dalen doordat de koelmachine van de klimaatinstallatie in het gebouw de hitte beter kan afvoeren en de zonnepanelen een hoger rendement zullen krijgen. Daarnaast zal het dak een educatieve functie krijgen. Op basis van de informatie die het ecosysteem op het dak oplevert, wordt milieu-educatie verzorgd. Oktober is het project opgeleverd.

Een ander project dat met meer dan een jaar aan voorbereiding en werk heeft gekost, is de vervanging van de elektrische verdeelkasten in opdracht van de Gemeente Den Haag. Niet alleen was de vervanging noodzakelijk omdat de verdeelkasten verouderd waren, tevens heeft het gezorgd voor een verbetering van de bediening van de verlichting en andere elektrische voorzieningen. Het noodstroomcircuit heeft ook een herziening nodig; de werkzaamheden hiervoor staan in 2019 gepland. Het Museon is twee dagen gesloten geweest.

In 2019 wordt naast de verbouwing van het restaurant verder gewerkt aan verbetering van de begane grond en daarvoor zijn in 2018 voorbereidingen getroffen. Het betreft:

- Verlichting route entreegebied richting expositieruimte (2019)
- Plaatsing tourniquet bij de hoofdentree (februari – april 2019)
- Isolatie gevelpuien (2019-2020)
- Vervanging lichtkoepels dak (2019-2020)
- Vervanging brandmeldinstallatie (2019-2021)
- Vervanging ontruiming- en omroepinstallatie (2019-2021)

In het kader van regulier onderhoud was er dit jaar aandacht voor de zonwering. Deze gaf problemen met de aansturing. De problemen zijn in kaart gebracht, gedeeltelijk opgelost en de laatste werkzaamheden zullen in 2019 worden uitgevoerd. Verder zijn werkzaamheden verricht die betrekking

hebben op de verbetering van de vluchtroutes. Op regiebasis is service verricht aan de installaties en is onderzocht hoe de klimaatinstallatie beter kon worden afgesteld. Dit heeft tot gevolg gehad dat er nu efficiënter gebruik wordt gemaakt van ventilatie, stadsverwarming en koeling in het gebouw.

Tijdelijke tentoonstellingen

De tentoonstellingen zijn georganiseerd met bijbehorende educatieve activiteiten zoals museumlessen, lezingen, workshops en voorstellingen. De volgende tentoonstellingen zijn georganiseerd:

Ridders en kastelen – een nieuwe kijk op de Middeleeuwen

oktober 2017 t/m september 2018

Locatie: begane grond (700 m²)

Deze tentoonstelling over de Middeleeuwen is ontwikkeld door Museum de Valkhof, Nijmegen, het Rheinisches Landes Museum, Bonn en het Museon en zal in de voetsporen treden van de succesvolle tentoonstelling 'High Tech Romeinen' uit 2012 waarbij interactieve high-tech gecombineerd wordt met eeuwenoude archeologische vondsten. De tentoonstelling biedt bezoekers een nieuw perspectief op een periode die grote invloed heeft gehad op wetenschap, cultuur, normen en waarden, politiek en de landkaart van het hedendaagse Europa.

Reizen in de Ruimte, op weg naar een nieuwe aarde

oktober 2018 t/m september 2019

Locatie: begane grond (700 m²)

Reizen in de ruimte is een interactieve tentoonstelling waarin de bezoekers van alles te weten komt over hoe de mens kan verhuizen naar andere planeten. Hoe kan de mens, wanneer die een nieuwe woonplek gevonden heeft, overleven na aankomst? De tentoonstelling presenteert nieuwe inzichten en laat de bezoekers ontdekken wat reizen in de ruimte betekent. Hoe de mens overleeft op een andere planeet, een nieuwe aarde, wordt op speelse manier ervaren door het publiek. De tentoonstelling is een eigen productie. Continuum in Kerkrade neemt de tentoonstelling over van het Museon in oktober 2019.

National Geographic: Photo Ark

Periode: mei 2017 t/m juni 2018

Locatie: begane grond (200 m²)

Joel Sartore heeft dieren op foto's vastgelegd als ambassadeurs voor het behoud van biodiversiteit. Het is een ontroerend en visueel krachtig project met studioportretten van dieren, dat zich richt op de fotografie van bedreigde soorten. Deze 60 aangrijpende en ontroerende portretfoto's op groot formaat geven de bezoekers de unieke gelegenheid om oog in oog te staan met deze bedreigde dieren. De expositie is aangevuld met opgezette dieren uit de collectie van het Museon.

National Geographic: Greatest Landscapes

Periode: juni 2018 t/m december 2018

Locatie: begane grond (200 m²)

De tentoonstelling 'Greatest Landscapes' toont de bezoekers adembenemende vergezichten en prachtige panorama's van de meest bijzondere plekken op aarde. Van een IJslandse grot tot een Tanzaniaans zoutmeer, van eindeloze rijstvelden in China tot de heetwaterbronnen in Yellowstone, USA. Alle foto's zijn in de afgelopen jaren genomen door de beste fotografen van National Geographic, zoals Paul Nicklen, Jim Richardson en Frans Lanting. De tentoonstelling toont niet alleen sereen natuurschoon; ook wordt in woord en beeld de invloed van de mens zichtbaar gemaakt. Soms subtiel, soms zeer duidelijk. Het doel van de expositie is exact hetzelfde als de missie van het Museon: bezoekers inspireren om onze wereld te ontdekken en deze met respect te behandelen.

National Geographic: the art of Wildlife Photography

Periode: december 2018 t/m juni 2019

Locatie: begane grond (200 m²)

De foto-expositie 'the Art of Wildlife Photography' met indrukwekkende natuurfoto's van

gerenommeerde National Geographic fotografen, zoals Jim Brandenburg, Brian Skerry en Beverly Joubert, toont de verhalen achter de camera.

Opvallend is de bijzondere kunstinstallatie, waarbij is samengewerkt met diverse kunstenaars, Francesco Rugi, Silvia Quintanilla (Carnovsky) en Olivier Hijmans (The O Continuum). Hier wordt in de tentoonstelling getekende flora en fauna getoond, in een beleveniskamer met licht-, geluids- en grafische effecten.

De onderduikkinderen van 'Tante Zus' - Ru Paré, schilderes en verzetsheldin (1896-1972)

Periode: maart t/m september 2018

Locatie: eerste verdieping (100 m²)

De onderduikkinderen van 'Tante Zus' was een tentoonstelling over de Haagse schilderes en verzetsheldin Ru Paré (1896-1972). Deze onafhankelijke vrouw zag in 1942 dat haar Joodse vrienden en hun gezinnen steeds verder in het nauw kwamen. Ze besloot hen te helpen met het vinden van onderduikadressen voor hun kinderen. Met als schuilnaam 'Tante Zus' bouwde ze een netwerk van onderduikadressen op door heel Nederland en redde in totaal het leven van 52 kinderen. Omdat 2018 is uitgeroepen tot Jaar van Verzet, eerde het Museon Ru Paré met een tentoonstelling over deze bijzondere en dappere vrouw.

Ru Paré in Studio Pulchri

Van 25 augustus t/m 16 september 2018 was in Studio Pulchri een overzicht te zien van de schilderijen en tekeningen van de kunstenares Ru Paré. Museon stelde deze expositie samen, die financieel mede mogelijk werd gemaakt door de Gemeente Den Haag, de MAOC Gravin van Bylandt Stichting en de Theodora Versteegh Stichting.

Ru Paré, de reizende tentoonstelling

Vanaf oktober 2018 is een kleine versie van de tentoonstelling als reizende educatieve tentoonstelling te zien in bibliotheken, scholen en ander locaties. Bij de tentoonstelling is een educatief leskofferproject voor groep 7 en 8 beschikbaar. De reizende versie is ook in 2019 nog op locatie te bezoeken.

Nederland Zoemt – een wilde bijen expositie

Periode: april t/m augustus 2018

Locatie: begane grond (100 m²)

Net als in 10 andere natuurmusea was 'Nederland Zoemt – een wilde bijen expositie' te bezoeken. Deze tentoonstelling is onderdeel van het landelijk project Nederland Zoemt, waarin diverse partijen in actie komen voor de wilde bij in ons land. Bezoekers van de expositie wanen zichzelf een bij en leren zo van alles over deze wonderlijke insecten. Tijdens de expositie leert men alles over het leven en het nut van wilde bijen, maar ook dat het helaas niet goed met ze gaat. Gelukkig leert de expositie ook wat eraan gedaan kan worden om te helpen.

De Groene Camera

Periode: oktober 2018 t/m maart 2019

Locatie: eerste verdieping (100 m²)

In de expositie worden in negen categorieën ruim 60 foto's van landschappen, dieren in actie en kleurrijke insecten getoond. De Groene Camera is een initiatief van Natuurfotografie Magazine en PIXFACTORY, twee leidende organisaties op het gebied van natuurfotografie. De tentoonstelling is gebaseerd op de winnende foto's van de natuurfotografieprijs 'De Groene Camera', een initiatief van gerenommeerde natuurfotografen Jan Vermeer en Daan Schoonhoven.

Bestuur en Raad van Toezicht

Het bestuur wordt uitsluitend gevormd door de directeur, mevrouw drs. M.C. van der Sman. De Raad van Toezicht bestond in 2018 uit de volgende personen:

	Aangetreden per:	Treedt af per:
De heer mr. R. Bekker, voorzitter	3-2-2014	1-10-2018
De heer drs. P.H. van Gessel, voorzitter	11-12-2018	11-12-2021
Mevrouw M.B. Boon	1-1-2015	1-1-2021
De heer drs. P.M.M. Heijnen	22-9-2014	1-10-2020
De heer drs. J.C. Schenderling	1-7-2015	1-7-2021
Mevrouw mr. A.J. Swelheim	1-11-2013	1-8-2019

In 2018 kwam de Raad van Toezicht vijf keer bijeen. Tijdens de reguliere vergaderingen kwamen aan bod: de vervanging van de directeur in 2019, financiën (o.a. begrotingen, jaarrekening, balanced score cards), personeel, museale vernieuwing, tentoonstellingen, educatie en publiciteit. Gedurende de periode 1-10-2018 tot en met 10-12-2018 heeft dhr. Heijnen als plaatsvervangend voorzitter opgetreden. De leden krijgen een vergoeding voor de kosten ter grootte van € 1375 per persoon per jaar. De voorzitter ontvangt € 1850.

Het Museon hanteert de Governance Code Cultuur. Dit is vastgelegd in het Reglement voor de Raad van Toezicht en wordt jaarlijks getoetst.

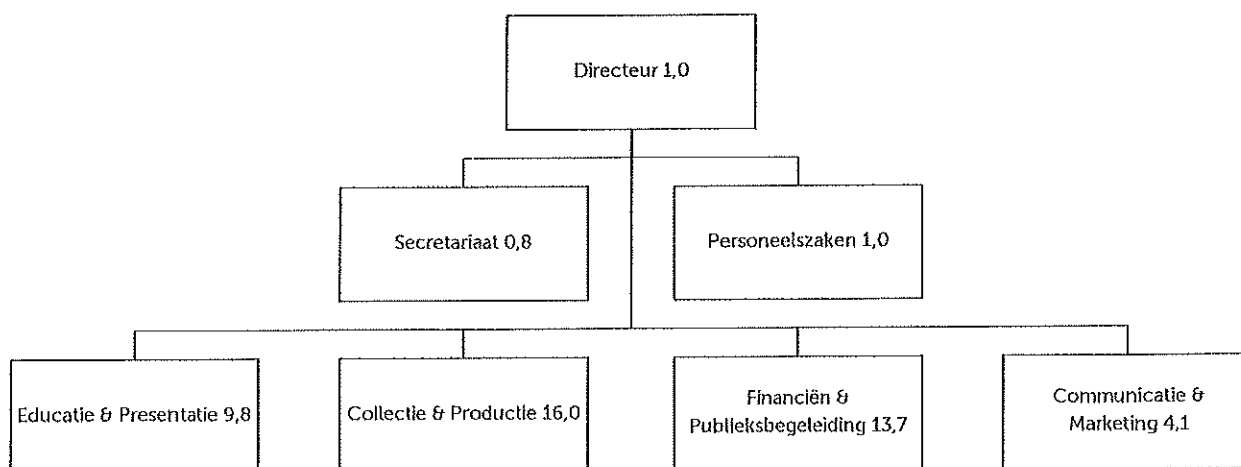
Educatieraad

Voor het toetsen van het educatieve beleid wordt de Educatieraad van het Museon geraadpleegd. De Educatieraad kwam in 2018 twee keer bijeen en heeft zich specifiek gebogen over onze plannen op het gebied van Wetenschap & technologie. De Educatieraad bestaat uit: Prof. dr. J. van der Schee, KNAG special professor Geographical Education at the Faculty of Earth and Life Science, VU Amsterdam, mw. dr. A.M. Land-Zandstra, Universitair docent authenticiteit in informele wetenschapseducatie, Instituut Biologie Leiden, mw. E.P.H.M. de Bakker MSc, docent onderwijsontwikkeling Universiteit Utrecht en mw. drs. M. van Noort, adviseur strategie en beleid PABO Haagse Hogeschool. Die laatste heeft in 2018 afscheid genomen van de PABO en is inmiddels opgevolgd door Dhr M. L. Krul, opleidingsmanager Pabo bij de Haagse Hogeschool.

Personeel

Het Museon volgt de CAO van de gemeente Den Haag. Op 31 december 2018 waren er in totaal 55 medewerkers in vaste dienst, waarvan 11 van niet Nederlandse afkomst (in 2017: 12): 28 vrouwen en 27 mannen. Per ultimo 2017 waren dit 31 vrouwen en 27 mannen. Het aantal formatieplaatsen was 46,4 op basis van 36 uur per week. Het ziekteverzuimcijfer was 8,8 % ten opzichte van 4,9 % in 2017. In dit jaar waren acht medewerkers langdurig ziek. Van de overige medewerkers is het gemiddeld ziekteverzuim 2,7% Jaarlijks worden met alle medewerkers functioneringsgesprekken gevoerd. Op verzoek van de Ondernemingsraad is monitoring van de werkdruk een vast aandachtspunt.

Organogram Museon ultimo 2018

In 2018 hebben 30 vrijwilligers zich voor het Museon ingezet. Zij assisteerden onder andere bij het beschrijven van collectieobjecten, het verzorgen van rondleidingen, het geven van lessen en het verrichten van administratieve taken, in het creatieve atelier, bij de zaalwacht en bij speciale tentoonstellingsactiviteiten. Afgelopen jaar zijn vijf bijeenkomsten georganiseerd voor de vrijwillige rondleiders.

Aan de genoemde vrijwilligers kunnen er 38 van de actieve Vereniging van Vrienden van het Museon en Omniversum (1300 leden) worden toegevoegd. Met een uitgekiend ochtend- en middagrooster ronden zij het hele jaar de museumwinkel. Het Museon is al deze betrokkenen zeer erkentelijk voor hun inzet.

In 2018 begeleidde het Museon 7 stagiairs. Daaronder waren snuffelstages voor scholieren van middelbare scholen, kortere stages voor studenten aan het MBO, maar ook langere onderzoekstages voor studenten aan diverse hogescholen en universiteiten. Met de inzet van vrijwilligers, scholieren en studenten wordt het maatschappelijke draagvlak van het Museon in de regio vergroot.

2019 en volgende jaren

Voor de komende jaren hebben we een aantal concrete plannen geformuleerd:

- Verdere versterking van de identiteit van het Museon als internationaal museum in een internationale stad.
In 2018 is gestart met het onderzoek naar de positionering en profilering van het Museon in het kader van het nieuwe beleidsplan voor de periode 2021 – 2024 dat in november 2019 gereed moet zijn. Uit publieksonderzoek blijkt dat onze tentoonstellingen en activiteiten goed worden gewaardeerd, maar dat de merkpositie van het Museon als geheel beter moet, met meer focus en keuzes maken. In 2019 worden de resultaten verwerkt in een aangescherpte merkstrategie die in het beleidsplan concreet wordt vertaald voor de tentoonstellingen, educatie, activiteiten en de marketing
Dit moet resulteren in scherper profiel. De grote, tijdelijke tentoonstellingen laten we beter aansluiten aan op het geografische profiel, zoals dat al het geval is met de tentoonstelling Reizen in de Ruimte, op weg naar een nieuwe aarde. Waar de centrale opstelling One Planet inzoomt op oplossingen voor de mondiale problemen, draait het straks in de achttien zalen om de achtergronden en verdieping hiervan. Zo staan er zalen over de grotestedenproblematiek en het tropisch regenwoud op het programma.
- Versterking van de educatie en dan met name op het gebied van Wetenschap & Technologie. Vanaf 2020 is W&T-onderwijs een verplicht onderdeel van de lesstof op basisscholen. Al in 2017 heeft het Museon daarom het initiatief genomen voor een Wetenschap- & Technologiemenü met een samenhangend aanbod voor alle groepen uit het Primair Onderwijs. Al deze lessen zijn gebaseerd op de methodiek van onderzoekend en ontwerpend leren, waarbij leerlingen zich als onderzoeker of ontwerper op basis van hun eigen vragen in een onderwerp verdiepen. De lessen sluiten daarmee goed aan bij het stimuleren van 21e-eeuwse competenties als creativiteit, kritisch denken, samenwerken en probleemoplossend vermogen.
- Vergroten van de zichtbaarheid in de stad.
De afgelopen jaren heeft het Museon zich met popup-opstellingen geregeld op verschillende plekken in de stad laten zien. In de tijd dat we met de vernieuwing van onze vaste opstelling bezig waren, was de 'outreach' beperkt, maar komende tijd willen we de draad weer oppakken met popup-opstellingen die direct verbonden zijn met de tentoonstellingen in het Museon. Inmiddels is er een opstelling gemaakt over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, die inhoudelijk nauw verbonden is met initiatieven die er in de stad spelen. Daarnaast denken we aan een wisselende opstelling gekoppeld aan onze grote tijdelijke tentoonstelling, juist op plekken waar veel mensen komen die niet tot de bezoekers van het museum behoren.
- Inrichten van een aantal LABS, interactieve ruimtes voor onderzoekend en ontdekkend leren. Het Museon is een museum over oplossingen voor onze planeet. Dit komt sterk tot uitdrukking in de LABS op de begane grond. Naast het al bestaande MediaLAB, waar het draait om mediawijsheid, en een WaterLAB, waar drinkwater centraal staat, hebben we plannen voor een CityLAB en een DiscoverLAB. Hier gaan bezoekers straks actief aan de slag met technologie voor grote steden en met onderzoekend en ontdekkend leren over onderwerpen die bijdragen aan een betere en gezondere planeet. Bij de invulling van deze LABS, maar ook bij de inrichting van de eerder genoemde les/expositiezones laten we ons inspireren door de

Nationale Wetenschapsagenda, het onderzoeksprogramma van NWO dat gericht is op de ontwikkeling van kennis voor wetenschappelijke doorbraken en het oplossen van maatschappelijke kwesties.

- In programmering aansluiten op het beleid van de stad.
Den Haag staat middenin de wereld en belangrijke mondiale kwesties hebben vanzelfsprekend hun weerlag op Den Haag. Dit is bij het Museon het uitgangspunt voor de programmering, met name rondom onze tentoonstellingen. Concreet betekent dit dat we veel aandacht besteden aan thema's die relevant zijn voor de stad en die tegelijk nauw aansluiten bij onze opstelling over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. We sluiten aan bij de thema's van Resilient The Hague. Met name de 'inclusieve, sterke en rechtvaardige stad' en de 'wendbare en klimaatbestendige stad' bieden concrete mogelijkheden voor de programmering. Daarnaast kunnen de actualiteitenpodia in de vaste tentoonstelling van het Museon worden ingezet om de resultaten van het Programma Impact City voor het voetlicht te brengen. Startups kunnen daar laten zien hoe ze bijdragen aan het behalen van de VN-doelen.

Op de volgende pagina de begroting voor het jaar 2019:

Exploitatiebegroting 2019

Baten	Begroting 2019	Realisatie 2018	Begroting 2018
	€	€	€
A. OPBRENGSTEN			
<i>Directe opbrengsten</i>			
A.1 Publieksinkomsten uit entree	659.000	740.500	753.000
A.3 Overige inkomsten	273.000	304.900	307.000
Totaal Directe opbrengsten	932.000	1.045.400	1.060.000
<i>Indirecte opbrengsten</i>			
A.4 Diverse inkomsten	40.000	39.200	41.000
A.5 Overige bijdragen uit private middelen			
A.5.1 Bijdragen particulieren	46.000	56.000	39.000
A.5.2 Bijdragen bedrijven	30.000	25.000	44.000
A.5.3 Bijdragen van goede doelen loterijen	0	323.700	0
A.5.4 Bijdragen uit private fondsen	25.000	126.800	102.000
Totaal bijdragen uit private middelen	101.000	531.500	185.000
Totaal Indirecte opbrengsten	141.000	570.700	226.000
SUBTOTAAL OPBRENGSTEN	1.073.000	1.616.100	1.286.000
B. SUBSIDIES			
B.3 Subsidies			
B.3.1 Subsidie Gemeente Den Haag i.k.v. Meerjaren-beleidsplan Kunst en Cultuur	4.600.000	4.599.800	4.487.000
B.3.2 Overige subsidies gemeente Den Haag	20.000	75.900	33.000
B.4 Overige subsidies en bijdragen uit publieke middelen	0	0	0
SUBTOTAAL SUBSIDIES	4.620.000	4.675.700	4.520.000
TOTAAL BATEN	5.693.000	6.291.800	5.806.000
<i>Lasten</i>			
C. BEHEERLASTEN			
C.1 Beheerlasten personeel			
Salarissen en sociale lasten	624.000	694.700	613.000
Subtotaal Beheerlasten personeel	624.000	694.700	613.000
C.2 Beheerlasten materieel			
C.2.1 Afschrijvingen	209.000	164.000	180.000
C.2.2 Overige bedrijfslasten			
- Huur gebouw	341.000	336.400	336.000
- Gebruikersonderhoud gebouw	476.000	476.100	464.000
- Overige bedrijfslasten	665.000	703.600	695.000
Subtotaal Overige bedrijfslasten	1.482.000	1.516.100	1.495.000
Subtotaal Beheerlasten materieel	1.691.000	1.680.100	1.675.000
SUBTOTAAL BEHEERLASTEN	2.315.000	2.374.800	2.288.000
D. Activiteitenlasten			
D.1 Activiteitenlasten personeel			
Salarissen en sociale lasten	2.406.000	2.406.900	2.453.000
Uitzendkrachten en gedetacheerd personeel	165.000	175.300	130.000
Subtotaal activiteitenlasten personeel	2.571.000	2.582.200	2.583.000
D.2 Activiteitenlasten materieel			
Kosten activiteiten	920.000	1.385.800	997.000
SUBTOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	3.491.000	3.968.000	3.580.000
TOTAAL LASTEN	5.806.000	6.342.800	5.868.000
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-113.000	-51.000	-62.000
E. Rentebaten	4.000	900	7.000
F. Mutatie Aankoopfonds	0	13.200	0
EXPLOITATIERESULTAAT	-109.000	-36.900	-55.000
Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	-109.000	-36.900	-55.000
Onttrekking bestemmingsreserve 'Global museum'	109.000	81.300	55.000
Onttrekking bestemmingsfonds 'Roots2Share'	0	5.500	0
Onttrekking bestemmingsfonds 'Klimaatstudio'	0	1.100	0
Dotatie bestemmingsreserve 'Global museum'	0	-51.000	0
Dotatie bestemmingsreserve 'Ontwikkeling tentoonstellingen'	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserve 'Onderhoud zalen'	0	0	0
	0	0	0

JAARREKENING

Balans per 31 december na resultaatbestemming

		31-12-2018	31-12-2017
<i>Actief</i>			
A	VASTE ACTIVA	€	€
I	Immateriële vaste activa	3.600	9.500
II	Materiële vaste activa		
1	Vaste activa in uitvoering	0	0
2	Machines en installaties	190.300	226.400
3	Inventaris	428.600	508.400
	Totaal materiële vaste activa	<u>618.900</u>	<u>734.800</u>
	TOTAAL VASTE ACTIVA	<u>622.500</u>	<u>744.300</u>
B	VLOTTENDE ACTIVA		
I	Voorraden	29.100	31.800
II	Onderhanden projecten	289.800	308.000
III	Vorderingen en overlopende activa		
1	Vorderingen op de Gemeente Den Haag	44.400	46.100
2	Overige vorderingen	423.900	409.200
3	Overlopende activa	47.400	36.600
	Totaal vorderingen en overlopende activa	<u>515.700</u>	<u>491.900</u>
IV	Liquide middelen	3.297.300	2.179.400
	TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	<u>4.131.900</u>	<u>3.011.100</u>
	Totaal actief	<u>4.754.400</u>	<u>3.755.400</u>
<i>Passief</i>			
C	EIGEN VERMOGEN		
I	Vrij besteedbaar eigen vermogen	500.000	500.000
II	Bestemmingsreserve 'Global museum'	589.000	619.300
III	Bestemmingsreserve 'Ontwikkeling tentoonstellingen'	53.400	53.400
IV	Bestemmingsreserve 'Onderhoud zalen'	3.200	3.200
V	Bestemmingsfonds 'Klimaatstudio'	7.400	8.500
VI	Bestemmingsfonds 'Roots2Share'	6.400	11.900
	TOTAAL EIGEN VERMOGEN	<u>1.159.400</u>	<u>1.196.300</u>
D	AANKOOPFONDS	20.000	33.200
E	VOORZIENINGEN		
I	Voorziening onderhoud gebouwen	1.778.800	1.508.500
II	Voorziening jubileumgratificatie	27.100	30.300
III	Reorganisatievoorziening	9.400	14.300
	TOTAAL VOORZIENINGEN	<u>1.815.300</u>	<u>1.553.100</u>
F	NOG TE BESTEDEN SUBSIDIE	401.400	149.300
G	KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA		
I	Schulden aan de Gemeente Den Haag	17.400	4.100
II	Overige kortlopende schulden	1.309.700	814.300
III	Overlopende passiva	31.200	5.100
	TOTAAL KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA	<u>1.358.300</u>	<u>823.500</u>
	Totaal passief	<u>4.754.400</u>	<u>3.755.400</u>

Exploitatierkening over 2018

<i>Baten</i>	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
A. OPBRENGSTEN			
<i>Directe opbrengsten</i>			
A.1 Publieksinkomsten uit entree	740.500	753.000	796.900
A.3 Overige Inkomsten	304.900	307.000	366.800
Totaal Directe opbrengsten	1.045.400	1.060.000	1.163.700
<i>Indirecte opbrengsten</i>			
A.4 Diverse Inkomsten	39.200	41.000	40.500
A.5 Overige bijdragen uit private middelen			
A.5.1 Bijdragen particulieren	56.000	39.000	42.000
A.5.2 Bijdragen bedrijven	25.000	44.000	22.700
A.5.3 Bijdragen van goede doelen loterijen	323.700	0	0
A.5.4 Bijdragen uit private fondsen	126.800	102.000	37.700
Totaal bijdragen uit private middelen	531.500	185.000	102.400
Totaal Indirecte opbrengsten	570.700	226.000	142.900
SUBTOTAAL OPBRENGSTEN	1.616.100	1.286.000	1.306.600
B. SUBSIDIES			
B.3 Subsidies			
B.3.1 Subsidie Gemeente Den Haag i.k.v. Meerjaren-beleidsplan Kunst en Cultuur	4.599.800	4.487.000	4.487.100
B.3.2 Overige subsidies gemeente Den Haag	75.900	33.000	69.100
B.4 Overige subsidies en bijdragen uit publieke middelen	0	0	204.700
SUBTOTAAL SUBSIDIES	4.675.700	4.520.000	4.760.900
TOTAAL BATEN	6.291.800	5.806.000	6.067.500
 <i>Lasten</i>			
C. BEHEERLASTEN			
C.1 Beheerlasten personeel			
Salarissen en sociale lasten	694.700	613.000	599.300
Subtotaal Beheerlasten personeel	694.700	613.000	599.300
C.2 Beheerlasten materieel			
C.2.1 Afschrijvingen	164.000	180.000	171.900
C.2.2 Overige bedrijfslasten			
- Huur gebouw	336.400	336.000	331.700
- Gebruikersonderhoud gebouw	476.100	464.000	479.800
- Overige bedrijfslasten	703.600	695.000	689.300
Subtotaal Overige bedrijfslasten	1.516.100	1.495.000	1.500.800
Subtotaal Beheerlasten materieel	1.680.100	1.675.000	1.672.700
SUBTOTAAL BEHEERLASTEN	2.374.800	2.288.000	2.272.000
D. Activiteitenlasten			
D.1 Activiteitenlasten personeel			
Salarissen en sociale lasten	2.406.900	2.453.000	2.288.100
Uitzendkrachten en gedetacheerd personeel	175.300	130.000	146.700
Subtotaal activiteitenlasten personeel	2.582.200	2.583.000	2.434.800
D.2 Activiteitenlasten materieel			
Kosten activiteiten	1.385.800	997.000	1.213.700
SUBTOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	3.968.000	3.580.000	3.648.500
TOTAAL LASTEN	6.342.800	5.868.000	5.920.500
 SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-51.000	-62.000	147.000
 E. Rentebaten	900	7.000	3.700
F. Mutatie Aankoopfonds	13.200	0	20.600
EXPLOITATIERESULTAAT	-36.900	-55.000	171.300
 Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	-36.900	-55.000	171.300
Onttrekking bestemmingsreserve 'Global museum'	81.300	55.000	105.200
Onttrekking bestemmingsfonds 'Roots2Share'	5.500	0	5.100
Onttrekking bestemmingsfonds 'Klimaatstudio'	1.100	0	0
Dotatie bestemmingsreserve 'Global museum'	-51.000	0	-225.000
Dotatie bestemmingsreserve 'Ontwikkeling tentoonstellingen'	0	0	-53.400
Dotatie bestemmingsreserve 'Onderhoud zalen'	0	0	-3.200
	0	0	0

Resumé personeelskosten

Totaal personeelskosten C.1 + D.1)	3.276.900
- waarvan op vast contract	3.092.700
- waarvan op tijdelijk contract	8.900
- waarvan via inhuur (zzp-ers e.d.)	175.300

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	-36.900	171.300
Afschrijvingen	164.000	171.900
Mutatie Aankoopfonds	-13.200	-20.600
Mutatie voorzieningen	262.200	133.500
Mutatie nog te besteden subsidie	252.100	-158.700
<i>Bruto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>628.200</u>	<u>297.400</u>
Mutatie voorraden	2.700	-4.700
Mutatie onderhanden projecten	18.200	-37.100
Mutatie vorderingen	-23.800	263.900
Mutatie kortlopende schulden en overlopende passiva	534.800	-290.200
<i>Netto kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>1.160.100</u>	<u>229.300</u>
II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in immateriële vaste activa	0	0
Investerings in materiële vaste activa	-42.200	0
Bijdragen fondsen aan materiële vaste activa	0	0
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u>-42.200</u>	<u>0</u>
III Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen I-II+III	1.117.900	229.300
Liquide middelen eind boekjaar	3.297.300	2.179.400
Liquide middelen begin boekjaar	2.179.400	1.950.100
Mutatie liquide middelen	<u>1.117.900</u>	<u>229.300</u>

Grondslagen

Algemeen

Activiteiten

Stichting Museon is opgericht d.d. 14 januari 1997. De vestigingsplaats is Den Haag.

Volgens artikel 2 van de statuten heeft de stichting ten doel:

- Het bevorderen bij een breed publiek van kennis en belangstelling voor de ontwikkelingen op het gebied van de mens- en natuurwetenschappen.
- De stichting streeft dit doel na door middel van het inrichten, in stand houden en exploiteren van een museum, het Museon. Het Museon is een permanente instelling in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, welke de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoegen, dit alles in de ruimste zin van het woord.

De financiële middelen van de stichting worden gevormd door:

- Subsidies van de gemeente Den Haag en/of andere publiekrechtelijke lichamen;
- Les- en cursusgelden;
- Toegangsgelden;
- Betalingen wegens diensten, verkoop van materialen;
- Revenuen van vermogen;
- Giften en donaties van derden;
- Alle gelden, die verder aan de stichting ten goede komen.

Het vermogen van de stichting dient ter verwezenlijking van het doel van de stichting.

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ640 "Organisaties zonder winststreven". Met betrekking tot de subsidies van de gemeente Den Haag wordt gehandeld in overeenstemming met de subsidievoorwaarden (ASV).

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het exploitatieresultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten, verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit van de activiteiten

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen onder vlottende activa, liquide middelen, langlopende schulden en kortlopende schulden. Alle financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, inclusief direct toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Het Museon kent geen afgeleide financiële instrumenten.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, de functionele valuta van de stichting.

Collectie

De collectie die bij de verzelfstandiging in 1997 middels de beheersovereenkomst in beheer is gegeven, is eigendom van de gemeente Den Haag en is daarom niet in de balans opgenomen.

Schattingen bij de toepassing van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Er zijn geen waarderinggrondslagen die naar mening van de directie kritisch zijn ten aanzien van schattingen en veronderstellingen voor beter weergeven van de financiële positie.

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa (software) worden gewaardeerd tegen aanschafprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen volgens vaste percentages van de aanschafwaarden. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld op basis van de verwachte economische gebruiksduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname. Bijdragen en subsidies van derden worden in mindering gebracht op de investering. Over het eventuele restant zal worden afgeschreven.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten, veelal tentoonstellingen, worden gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs. Zodra een project is gerealiseerd en in productie wordt genomen, worden de baten en lasten vanuit het onderhanden werk aan de exploitatierekening toegerekend, naar gelang de periode dat het project in productie is. Indien er geen toekomstige baten zijn te relateren aan projecten worden de lasten direct toegerekend op het moment van ontstaan (voorzichtigheidsbeginsel).

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de stichting wordt ingedeeld in verschillende reserves.

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor het Museon is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op langere termijn te waarborgen.

Bestemmingsreserve

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserve is door de directie van de stichting onder goedkeuring van de Raad van Toezicht een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de stichting.

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen zijn een afgezonderd deel van het eigen vermogen waaraan derden een beperkte bestedingsmogelijkheid hebben gegeven. Het bedrag en de doelstelling van de reserves wordt in de toelichting op de balans vermeld. Mutaties aan deze reserves vinden, conform RJ 640, plaats via de resultaatbestemming. Het 'Aankoopfonds' is niet meegenomen in de totaaltelling van het eigen vermogen omdat dit fonds is opgebouwd uit een gemeentelijke subsidie, die moet worden besteed aan de museale collectie die eigendom is van de Gemeente Den Haag.

Aankoopfonds

Het aankoopfonds staat niet ter vrije beschikking van het Museon en is opgebouwd uit ontvangen gelden ter financiering van aankopen die eigendom blijven van de gemeente Den Haag. Het Museon heeft gekozen voor een aankoopfonds met een afzonderlijke vermelding in de jaarrekening dat geen deel uitmaakt van het eigen vermogen. Hiermee wordt afgeweken van de verslaggevingsvereisten van RJ640, maar sluit het Museon wel aan bij de vereisten uit het Handboek verantwoording Cultuursubsidies Instellingen van het ministerie van OCW.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Tenzij anders vermeld worden de voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is en betrouwbaar kan worden berekend zijn de voorzieningen opgenomen tegen de contante waarde van de verplichting. Onttrekkingen (uitgaven) vinden plaats direct van de voorziening. Dotaties en vrijval lopen via de staat van baten en lasten.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

De voorziening onderhoud is een egalisatievoorziening die is opgesteld op basis van een Meerjarig Onderhoudsplan en conform de subsidievoorwaarden van de gemeente Den Haag, omdat in de verkregen subsidie een onderhoudscomponent is verdisconteerd.

De reorganisatievoorziening is gevormd ten behoeve van de omvattende reorganisatie bij het Museon. De voorziening is opgesteld conform de criteria uit RJ 252.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Schulden langer dan 1 jaar worden onder de langlopende schulden verantwoord. Dit betreft onder andere Nog te besteden subsidie, bestaande uit toegekende subsidies en sponsorbijdragen die nog moeten worden besteed.

Grondslagen voor bepaling van het exploitatieresultaat

Algemeen

Het exploitatieresultaat wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten en lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Voorzienbare verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden meegenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Subsidies

De structurele subsidies die worden ontvangen ten behoeve van de exploitatie van voortdurende activiteiten worden als baten verantwoord in de exploitatierekening in het jaar waar de toekenning voor geldt. Overige ontvangen subsidies/bijdragen en daaraan gerelateerde kosten worden verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben (RJ 274). Vooruit ontvangen subsidies worden opgenomen onder de Nog te besteden subsidie. Bestedingen volgen in de volgende boekjaren overeenkomstig de subsidievoorwaarden. De subsidies worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en het Museon de condities voor ontvangst kan aantonen.

Giften

De niet-financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de exploitatierekening verantwoord.

Aankoop collectie en bijdragen ten behoeve van collectieaankopen

De onderdelen van de subsidie, de schenkingen en overige bijdragen die bestemd zijn voor het doen van collectie-aankopen worden, evenals de collectie-aankopen zelf, in de exploitatierekening verantwoord. De bedragen verkregen van derden, ten behoeve van collectie-aankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed aan de verwerving van collectie, worden ultimo boekjaar toegevoegd aan het aankoopfonds. Bij aankoop van collectie in latere jaren vallen deze bedragen vrij ten gunste van de exploitatie. Deze mutatie in het aankoopfonds wordt separaat verantwoord in de exploitatierekening.

Afschrijvingen

Materiele vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Pensioenregelingen personeel

De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de exploitatierekening verantwoord. Als de reeds betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen, wordt het hogere bedrag opgenomen als overlopend actief voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Indien er, naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde. De Stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

A - Vaste activa

I - Immateriële vaste activa	Software
	€
Boekwaarde per 1-1-2018	9.500
Investerings	0
Desinvesterings	0
Afschrijvingen	-5.900
Boekwaarde per 31-12-2018	3.600
Historische kostprijs per 31-12-2018	218.300
Cumulatieve afschrijving per 31-12-2018	214.700
Boekwaarde per 31-12-2018	3.600

De jaarlijkse afschrijving voor software is 20%

II - Materiële vaste activa	Totaal	Vaste activa in uitvoering	Machines en installaties	Inventaris
	€	€	€	€
Boekwaarde per 1-1-2018	734.800	0	226.400	508.400
Investerings	365.900	323.700	0	42.200
Desinvesterings	0	0	0	0
Bijdragen fondsen	-323.700	-323.700	0	0
Afschrijvingen	-158.100	0	-36.100	-122.000
Boekwaarde per 31-12-2018	618.900	0	190.300	428.600
Historische kostprijs per 31-12-2018	1.749.200	0	488.500	1.260.700
Cumulatieve afschrijving per 31-12-2018	-1.130.300	0	-298.200	-832.100
Boekwaarde per 31-12-2018	618.900	0	190.300	428.600

De jaarlijkse afschrijvingen zijn voor:

- machines en installaties 20%, 10% en 5%;

- inventaris:

 automatiseringsapparatuur 25%

 audiovisuele apparatuur en overige inventarissen 20%, 10% en 5%.

Vanaf 2006 is een aantal (semi-)permanente exposities geactiveerd. Doordat de kosten ervan zijn gedekt door subsidies en bijdragen, is de oorspronkelijke waarde niet opgenomen in de activa-administratie. Volledigheidshalve worden deze tentoonstellingen en de geïnstalleerde zonnepanelen in bijlage 4 vermeld. Tentoonstellingen worden in 6 jaar afgeschreven. Hier tegenover zullen bestemmingsfondsen vrijvallen.

B - Vlottende activa

I - Voorraden

	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	29.100	31.800

Dit betreft de voorraad Museumkaarten en uitrijkaarten World Forum.

II- Onderhanden projecten

	Totaal	Tijdelijke tentoon- stellingen	Zalen	Overige projecten
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2018	308.000	297.000	0	11.000
Uitgaven	1.312.300	756.400	6.700	549.200
Bijdragen	-818.300	-362.700	0	-455.600
Gerealiseerde kosten	-512.200	-401.200	-6.700	-104.300
Stand per 31 december 2018	289.800	289.500	0	300

De geactiveerde uitgaven per 31 december 2018 betreffen projecten en tijdelijke tentoonstellingen die onderhanden zijn. Het betreft grotendeels de tentoonstelling "Reizen in de ruimte" (€ 236.800) en de overige lopende tentoonstellingen.

III – Vorderingen en overlopende activa

1 - Vorderingen op de Gemeente Den Haag

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2017
	€	€
Gemeente Den Haag:	44.400	46.100
Gemeente Den Haag – Wetenschap en Technologie educatie	25.000	30.800
Monumentenzorg en Welstand – Herinneringsroute Atlantikwall	7.500	7.500
Centrale Vastgoedorganisatie – doorbelasting kn Kuijpers	6.700	0
Gemeente Den Haag – Programma Internationaal	5.000	6.000
Gemeentearchief – foto's	100	0
SZW - Ooievaarspas	100	100
SZW - subsidie Stipbaan	0	1.700
	44.400	46.100

2 - Overige vorderingen

	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	423.900	409.200
Te verrekenen BTW	169.500	136.800
Overige debiteuren	103.600	75.700
Overige vorderingen	150.800	196.700
	423.900	409.200

Op de afgeboekte vordering op Stichting World Expo Milaan is € 15.700 nog te vorderen aan btw. Dit bedrag is pas na definitieve afwikkeling bij de Belastingdienst opvraagbaar.

3 – Overlopende activa

	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	47.400	36.600

De post betreft vooruitbetaalde kosten, waarvan € 6.300 betrekking heeft op parkeervergunningen van de Gemeente Den Haag.

IV - Liquide middelen	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	3.297.300	2.179.400

Overige ontvangen voorschotten op subsidies en bijdragen staan o.a. op een ABN AMRO vermogensspaarrekening, een ABN AMRO bestuursspaarrekening en een RABO bedrijfspaarrekening. Het Museon heeft een bankrelatie met de ABN-AMRO, de Rabobank en de ING-bank. De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

C - Eigen vermogen

I – Vrij besteedbaar eigen vermogen

Reserve die per 1 januari 1997 is ingesteld in overeenstemming met het verzelfstandigingsbesluit van de Gemeente Den Haag (Raadsbesluit (Rb) 385/1996), bedoeld voor het opvangen van tegenvallers uit exploitatie.

	2018	2017
	€	€
Stand per ultimo boekjaar	500.000	500.000

Het Museon heeft het streven om minimaal 10 % van het subsidiebedrag als vrij besteedbaar eigen vermogen aan te houden.

II - Bestemmingsreserve 'Global Museum'

In voorgaande jaren is de tentoonstelling op de eerste verdieping aangepast om een inhoudelijke vernieuwingsslag te maken. Daar zijn nog wat laatste aanpassingen voor nodig, maar ook de rest van de publieksruimte is aan verbetering toe. De Gemeente Den Haag heeft toestemming gegeven om een bestemmingsreserve te creëren die zal worden aangewend voor de verbetering van de klantenroute.

Een ander deel van de bestemmingsreserve zal met ingang van 2017 in zes jaar tegenover een gelijk bedrag aan afschrijvingen van de tentoonstelling 'One Planet' worden aangewend. Hiervoor is totaal € 326.900 gereserveerd, waarvan dit jaar € 54.500 is aangewend. De komende vier jaren zal de resterende € 217.900 worden onttrokken.

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	619.300	499.500
Dotatie uit resultaatbestemming	51.000	225.000
Aanwending boekjaar	-81.300	-105.200
Stand per 31 december boekjaar	<u>589.000</u>	<u>619.300</u>

III – Bestemmingsreserve 'Ontwikkeling tentoonstellingen'

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	53.400	0
Dotatie	0	53.400
Stand per 31 december boekjaar	<u>53.400</u>	<u>53.400</u>

IV – Bestemmingsreserve 'Onderhoud zalen'

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	3.200	0
Dotatie	0	3.200
Stand per 31 december boekjaar	<u>3.200</u>	<u>3.200</u>

V - Bestemmingsfonds 'Klimaatstudio'

Bij de ontwikkeling van de zaal 'Klimaatstudio' is rekening gehouden met onderhoudskosten en kosten voor de ontwikkeling van educatie. In 2013 waren nog niet alle middelen besteed en in overleg met de subsidiegevers is dit bestemmingsfonds gevormd.

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	8.500	8.500
Aanwending boekjaar	-1.100	0
Stand per 31 december boekjaar	<u>7.400</u>	<u>8.500</u>

VI - Bestemmingsfonds 'Roots2Share'

Het project Roots2Share is met de subsidiegevers Mondriaanfonds en Fonds 1818 afgewikkeld. Wel moet voor de totale afwikkeling van het project nog een aantal prestaties worden verricht, waaronder het onderhoud van een website.

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	11.900	17.000
Aanwending boekjaar	-5.500	-5.100
Stand per 31 december boekjaar	<u>6.400</u>	<u>11.900</u>

D - Aankoopfonds

Het betreft hier van de Gemeente Den Haag ontvangen gelden voor het financieren van aankopen ten behoeve van de museumcollectie (Rb 450/1980). De Museoncollectie is eigendom van de Gemeente Den Haag (Rb 385/1996). In 2018 is het tweede deel van de restauratie van het Zeiss planetarium, een platenspeler van Claude Paz & Visseaux en een fototoestel uit de jaren twintig van de vorige eeuw ten laste van dit fonds gebracht.

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	33.200	53.800
Aanwending boekjaar	-13.200	-20.600
Stand per 31 december boekjaar	<u>20.000</u>	<u>33.200</u>

E - Voorzieningen

I - Voorziening onderhoud gebouw

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	1.508.500	1.315.000
Dotatie boekjaar	476.100	464.100
Ontvangen bijdragen ten behoeve van onderhoud	0	15.800
Aanwending boekjaar	-205.800	-286.400
Stand per 31 december boekjaar	<u>1.778.800</u>	<u>1.508.500</u>

In 2018 is naast het verhelpen van storingen voornamelijk het noodzakelijk gebruikersonderhoud uitgevoerd. Daarnaast is voor het geld dat van de BankGiro Loterij is ontvangen, onderhoud gepleegd aan tapijt, tegels en verlichting. Deze kosten worden verantwoord bij de Materiële vaste activa (Vaste activa in uitvoering). In grote lijnen zijn onderstaande projecten opgepakt:

	€
Onderhoud en servicecontracten	168.300
Klachtenonderhoud	25.400
Hang- en sluitwerk	8.700
Zonwering	5.600
Overig	11.300
Correctie 2018	-9.400
Uitkering verzekering schade 2018	-4.100
Totaal aanwending	<u>205.800</u>

II - Voorziening jubileumgratificatie

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	30.300	0
Onttrekking voorziening	-3.200	30.300
Stand per 31 december boekjaar	<u>27.100</u>	<u>30.300</u>

Het Museon heeft door de gemeentelijke cao de verplichting om bij 25, 40 en 50 jarig dienstverband een gratificatie uit te betalen. Hiertoe is een voorziening getroffen. Als disconteringsvoet is 1 % aangehouden vanwege de verwachte renteontwikkeling op lange termijn.

III - Reorganisatievoorziening

	2018	2017
	€	€
Stand per 1 januari boekjaar	14.300	104.600
Onttrekking boekjaar	-4.300	-103.000
Bijstelling voorziening	-600	12.700
Stand per 31 december boekjaar	<u>9.400</u>	<u>14.300</u>

In verband met de reorganisatie van het Museon en de afvloeiing van het personeel is in 2012 een voorziening getroffen ter grootte van € 2.318.000. Per ultimo 2018 zijn er nog twee oud-medewerkers die aanspraak maken op een financiële vergoeding. De verplichtingen lopen door tot in 2020, maar de afrekening met de Sociale Verzekeringsbank en het pensioenfonds ABP had over eerdere periodes forse vertraging.

In brief BOW/2012.603, d.d. 25-10-2012, wordt weergegeven dat het college van de Gemeente Den Haag een bijdrage zal leveren aan het sociaal plan van het Museon, op basis van werkelijk gemaakte kosten. Tegenover deze voorziening staat een vordering op de Gemeente Den Haag. De voorziening is gevormd overeenkomstig de gemaakte afspraken met de gemeente Den Haag.

F - Nog te besteden subsidie

De toevoegingen aan Nog te besteden subsidie bestaan uit toegekende subsidies en sponsorbijdragen voor specifieke projecten. Op het moment dat een tentoonstelling in gebruik wordt genomen of het project van start gaat, wordt de subsidie aangewend.

	2018	2017
	€	€
Saldo per 1 januari boekjaar	149.300	308.000
Bijdragen	796.500	145.100
Aanwending subsidie	-544.400	-300.600
Vrijval ten gunste resultaat	0	-3.200
Saldo per 31 december boekjaar	<u>401.400</u>	<u>149.300</u>

De post is samengesteld uit verschillende subsidies. Van de resterende subsidie zal naar verwachting het volledige bedrag in 2019 worden besteed. Zie specificatie in bijlage 3.

G - Kortlopende schulden en overlopende passiva

I - Schulden aan de Gemeente Den Haag

	Stand per 31-12-2018	Stand per 31-12-2017
	€	€
Gemeente Den Haag:	17.400	4.100
Gemeente Den Haag – BOW/2012.603	14.000	0
Haeghe Groep	2.100	2.000
Subsidie STIP	700	0
Gemeente Belastingen - RIOG	600	2.100
	<u>17.400</u>	<u>4.100</u>

De vordering van de Gemeente Den Haag, BOW/2012.603, heeft betrekking op teveel ontvangen bijdrage voor de Reorganisatievoorziening. De verwachte kosten zijn lager bijgesteld (zie E III Reorganisatievoorziening) en de te verwachten kosten zullen later in rekening worden gebracht.

II - Overige kortlopende schulden

	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	1.309.700	814.300
Belastingen en sociale premies	165.900	151.600
Vakantiegeld	97.200	103.100
Verlofuren	121.600	82.400
Pensioenpremies	36.700	34.900
Overige crediteuren	350.500	306.500
Overige schulden	537.800	135.800
	<u>1.309.700</u>	<u>814.300</u>

In de overige schulden is € 443.400 begrepen als te verdelen middelen over de partners in de consortia rond Ridders en kastelen en High Tech Romeinen.

III - Overlopende passiva

	2018	2017
	€	€
Stand per 31 december boekjaar	<u>31.200</u>	<u>5.100</u>

In het bedrag is een vooruitontvangen vergoeding ad € 10.000 van de gemeente Den Haag – DSO voor een tijdelijke tentoonstelling op het Lange Voorhout. Het overige is hoofdzakelijk een vooruitontvangen bijdrage van de Vereniging van Vrienden.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huur gebouwen

Met ingang van 1997 heeft de stichting Museon de gebouwen aan de Stadhouderslaan 37 te Den Haag van de Gemeente Den Haag gehuurd voor een periode van 30 jaar. Na expiratiedatum zal de huurperiode met 30 jaar worden verlengd.

De huurprijs voor 2019 bedraagt € 342.718 exclusief BTW.

Subsidie 2017 - 2020

De gemeente Den Haag heeft met de vaststelling van het Meerjarenbeleidsplan 2017 – 2020 het Museon voor deze periode een jaarsubsidie van € 4.599.820 toegekend (brief ABBA/VL/17633, d.d. 8 januari 2019).

Schenking

In 2015 is middels een schenkingscontract € 50.000 aan het Museon toegezegd door een privépersoon. Hiervan is in 2015 tot en met 2018 € 10.000 als bate opgenomen. In 2019 zal een gelijk bedrag op de rekening van het museum worden overgemaakt.

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

A - Opbrengsten

A.1 Directe opbrengsten

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Publieksinkomsten uit entree	740.500	753.000	796.900

Het Museon heeft in 2018 179.986 bezoekers getrokken (begroot 200.000). In totaal zijn 117.881 bezoekers door het kassasysteem geregistreerd. De gemiddelde toegangsprijs was € 6,28 (2017: € 5,97). De vergoeding voor het gebruik van de museumkaart was 63 % van de gemiddelde toegangsprijs tegenover 68 % in 2017. Deze hogere uitkering was afwijkend van voorgaande jaren waar het percentage eveneens op 63 % lag. Schoolbezoek wordt niet via de kassa geregistreerd. Zie hiervoor Overige inkomsten.

A.3 Overige inkomsten

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	304.900	307.000	366.800

Specificatie opbrengsten uit activiteiten:

Publieksfunctie:

- Opbrengsten tentoonstellingen en projecten

Educatief:

- Bijdragen scholen voor lessen
- Bijdragen scholen voor busvervoer
- Cursussen

Overige opbrengsten:

- Doorberekende werkzaamheden inzake diverse activiteiten voor derden
- Verhuur van ruimtes
- Opbrengsten van activiteiten en verkopen van materialen en catalogi

	45.000	0	113.400
	73.800	113.000	89.800
	36.100	40.000	45.200
	3.000	2.000	2.300
	59.000	65.000	29.900
	54.500	63.000	63.300
	33.500	24.000	22.900
	<u>304.900</u>	<u>307.000</u>	<u>366.800</u>

De opbrengsten van verhuur van de tentoonstelling High Tech Romeinen bedragen € 40.000. Er is rekening gehouden met afbraakkosten van de tentoonstelling Moordzaken. Deze € 5000 kunnen vrijvallen, omdat dit niet nodig blijkt.

	PO Den Haag	PO Overig	VO Den Haag	VO Overig	Totaal
Lessen 2018	696	79	77	151	1.003
Lessen 2017	1.036	53	84	173	1.346
Leerlingen 2018	16.721	3.508	1.898	6.128	28.255
Leerlingen 2017	24.341	1.873	1.834	5.990	34.038

Het aantal lessen in Den Haag is door de concurrentie van Cultuurschakel afgenomen. Voor de ontwikkeling van het Educatieve Groene Dak is € 29.000 aan de gemeente Den Haag doorbelast. De personeelsfunctionaris van het Museon is bij het Haags Historisch Museum ingezet en voor derden zijn tentoonstellingsonderdelen ontwikkeld. Er is een gezamenlijke, reizende tentoonstelling door het Museon ontwikkeld, waar diverse instellingen aan hebben bijgedragen. Met de verhuur van kantoor- en depotruimte heeft het Museon € 32.100 aan opbrengsten ontvangen, door de verhuur van kantoorruimte aan de Vereniging van Vrienden van Museon, Stg. Gezamenlijke Projecten Haagse Musea en het Omniversum. Ook is depotruimte beschikbaar gesteld aan Stichting Lily. De verhuur van

vergader- en conferentieruimte, die aan de cateraar MuseumCatering uitbesteed is, leverde € 22.400 op. De opbrengst uit activiteiten bij tentoonstellingen is hoger dan geraamd.

A.4 Diverse inkomsten	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	39.200	41.000	40.500
Diverse opbrengsten catering	37.000	40.000	40.200
Overige baten	2.200	1.000	300
	<u>39.200</u>	<u>41.000</u>	<u>40.500</u>

Van de cateraar is € 32.800 voor de pacht van het restaurant en € 4.200 vergoeding over food & beverage ontvangen.

A.5 Overige bijdragen uit private middelen:

A.5.1 Bijdragen particulieren:

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	56.000	39.000	42.000
Ver. van Vrienden – diverse bijdragen	46.000	29.000	32.000
Overige schenkingen	10.000	10.000	10.000
	<u>56.000</u>	<u>39.000</u>	<u>42.000</u>

De bijdragen van de Vereniging van Vrienden bedragen in totaal voor 2018 € 46.000. Deze hebben betrekking op het magazine (€ 15.000), de schoolreisbrochure (€ 6.000), het Educatieve Groene Dak (€ 20.000) en de tentoonstelling "Reizen in de ruimte" (€ 5.000).

A.5.2 Bijdragen bedrijven:

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	25.000	44.000	21.700
Museon Corporate Ambassadors Club	0	0	1.000
AKZO Nobel – bijdrage boek One Planet			
	<u>25.000</u>	<u>44.000</u>	<u>22.700</u>

De groei van het aantal leden van de Ambassadors club is achtergebleven bij de verwachting.

A.5.3 Bijdragen goede doelen loterijen:

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	323.700	0	0
BankGiro Loterij	<u>323.700</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

De BankGiro Loterij heeft bekend gemaakt een bedrag van € 630.000 beschikbaar te stellen voor de ingediende plannen tot verbetering van de begane grond.

A.5.4 Bijdragen uit private fondsen:

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	126.800	102.000	37.700
SMH 40-45 – KwaliteitsImpuls Educatie	25.400	0	0
V-fonds – Tentoonstelling Ru Paré	20.800	25.000	0
Fonds 1818 – Educatieve Groene Dak	18.000	0	0
Hoogheemraadschap Delfland – Educatieve Groene Dak	15.000	0	0
Fonds 1818 – Tentoonstelling Ru Paré	13.300	15.000	0
Ru Paré stichting – Tentoonstelling Ru Paré	12.300	0	0
't Trekpaert – Tentoonstelling Ru Paré	10.000	0	0
Lexhanna stichting - Tentoonstelling Ru Paré	8.000	0	0
Stichting Levi Lassen - Tentoonstelling Ru Paré	4.000	25.000	0
C.G.M. - Tentoonstelling Ru Paré	0	19.000	0
Fonds 1818 – Atlantikwall	0	18.000	0
Stichting Evon – Mens en evolutiezaal	0	0	19.500
Zabawas – boek One Planet	0	0	7.500
Klimaatfonds – Energiezuinige verlichting	0	0	3.100
Prins Bernhard Cultuurfonds – boek One Planet	0	0	2.500
Juriaanse stichting – boek One Planet	0	0	2.100
Gravin van Bylandtstichting – boek One Planet	0	0	1.000
August Fentener – boek One Planet	0	0	1.000
Boekenfonds Elisabeth Grent/T.J.A.M. van der Helm	0	0	1.000
	126.800	102.000	37.700

Voor de het project KwaliteitsImpuls Educatie worden de kosten gedeclareerd en door de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 vergoed vanuit een educatiesubsidie van SMH 40-45. De bijdragen voor de tentoonstelling Ru Paré waren begroot op € 84.000, waarvan € 68.400 gerealiseerd is. Voor het Educatieve Groene Dak is ook van de gemeente Den Haag geld ontvangen. In totaal hieraan is € 91.700 bijgedragen door derden. De aanvulling op de tentoonstelling Herinneringsroute Atlantikwall is in ontwikkeling, maar zal in 2019 worden gerealiseerd.

B - Subsidies

B.3.1 Subsidie Gemeente Den Haag i.h.k.v. Meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur 2017-2020

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	4.599.800	4.487.000	4.487.100
Subsidietoekenning cf. brief ABBA/VL/10944, d.d. 22 december 2017:			
Structureel:			
Exploitatie	3.787.300	3.691.000	3.691.300
Onderhoud gebouw	476.100	464.000	464.100
Huur	336.400	332.000	331.700
Totaal structureel	4.599.800	4.487.000	4.487.100

De Gemeente Den Haag heeft in 2018 een trend toegekend van € 112.700, cf. brief ABBA/VL/10944-T d.d. 8 oktober 2018.

B.3.2 Overige subsidies Gemeente Den Haag

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	75.900	33.000	69.100
Projectsubsidies Gemeente Den Haag:			
Onderwijsbeleid - ABBA/8022293/VOS-1857 d.d. 14-1-2019 inz. Wetenschap & Technologie Educatie	15.600	0	0
Onderwijsbeleid - ABBA/8011602/VOS-1728 d.d. 20-9-2018 inz. Wetenschap & Technologie Educatie	15.000	0	0
Centraal Subsidiebureau-ABBA/VL/5779 d.d. 7-10-2016 inzake 'Museon VN center' realisatie 2017	11.200	0	13.800
Onderwijsbeleid - ABBA/6023498/VOS-1267 d.d. 31-10-2016 en ABBA/7029846/VOS-1463 d.d. 24-11-2017 inz. Wetenschap & Technologie Educatie	9.900	0	35.100
DSO - Economie, d.d. 23-5-2018 - Bijdrage Maansteen-expo	7.500	0	0
Centraal Subsidiebureau - ABBA/VL/18894 d.d. 28-12-2018 inz. Educatief groen dak	4.900	0	0
Centraal Subsidiebureau - ABBA/VL/5590 d.d. 6-9-2016 inz. Educatief groen dak	4.800	0	0
Dienst Stedelijke Ontwikkeling - DSO/2014.2896 d.d. 7-05-2014, inzake 'Herinneringsroute Atlantikwall'	3.900	17.000	0
Loonkostensubsidie-SZW/LKSSTIP17-0018 d.d. 19-4-2017 inzake STIP-baan	1.600	8.000	8.400
Verleningsbeschikking-SZW/LKSSTIP17-0015 d.d. 19-4-2017 inzake STIP-baan	1.500	8.000	8.200
Bureau Int. Zaken BSD/2005.3697 d.d. 28-11-2005, inzake onderhoud Vrede- en rechtzaal	0	0	3.600
	75.900	33.000	69.100

De aanvulling op de Herinneringsroute Atlantikwall is in de begroting meegenomen maar zal in 2019 gerealiseerd worden. De Dienst Stedelijke Ontwikkeling is akkoord gegaan met dit uitstel. Deze dienst heeft ervoor geijverd om in het Museon een maansteen te krijgen. Dat is gelukt en voor de opstelling is € 7.500 bijgedragen. Voor het Educatieve Groene Dak is in totaal € 91.700 aan bijdragen ontvangen (zie ook A.5.4 Bijdragen uit private fondsen). Voor activiteiten in de International Lounge (VN center) van het Museon is in de begroting rekening gehouden met VN gerelateerde debatten en lezingen. Deze zijn deels gerealiseerd. Ook de subsidie voor het Wetenschap- en technologiemenu is gedeeltelijk gerealiseerd, zodat een deel naar 2019 kan worden doorgeschoven. In de eerste twee maanden van 2018 is een werknemer in dienst geweest die onder de STIP-regeling viel. Over dat deel is nog subsidie ontvangen.

B.4 Overige subsidies en bijdragen uit publieke middelen:

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Europese Gemeenschap - meSch	0	0	204.700

In 2017 is het Europese project meSch afgerond. Tegenover de vrijgevallen baten staan kosten die terug te vinden zijn bij de post Kosten activiteiten.

Lasten

C - Beheerlasten

C.1 Beheerlasten personeel

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	694.700	613.000	599.300
Salarissen	554.600	486.000	474.400
Sociale lasten	64.400	59.000	57.900
Pensioenpremies	75.700	68.000	67.000
	<u>694.700</u>	<u>613.000</u>	<u>599.300</u>

Het aantal FTE's per 31 december 2018 bedraagt 8,5 (2017: 8,5 fte) op basis van een 36 uren werkweek (10 medewerkers, 2017: 10). Het te betalen vakantiegeld is verhoogd met sociale lasten, evenals het uit te betalen verlof per einde 2018.

In overeenstemming met de Wet Normering Topinkomens wordt het loon van de bestuurder van de stichting Museon en de leden van de Raad van Toezicht vermeld op pagina 40.

C.2.1 Afschrijvingen

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	164.000	180.000	171.900

De tentoonstelling One Planet wordt jaarlijks afgeschreven voor € 54.500. Hier tegenover valt een gelijk bedrag vrij uit de Bestemmingsreserve Global museum. De vrijgevallen activa zijn niet allemaal vervangen, waardoor de afschrijvingskosten lager zijn dan begroot.

C.2.2 Overige bedrijfslasten

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Huur gebouw	336.400	336.000	331.700

De huur van het gebouw is in 2018 met 1,4 % verhoogd, evenals de subsidie die hiervoor wordt toegekend.

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Gebruikersonderhoud gebouw	476.100	464.000	479.800

De dotatie aan de voorziening voor gebruikersonderhoud is trendmatig verhoogd met 2,6 %. In 2017 zijn naast de gebruikelijke dotatie extra kosten ad € 15.800 ten laste van deze post geboekt. Dit betreft kosten die via een energiesubsidie of door een onttrekking aan de Bestemmingsreserve Global Museum zijn bekostigd.

Overige bedrijfslasten

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	703.600	695.000	689.300
Huisvestingslasten	395.900	399.000	385.300
Kantoor- en automatiseringskosten	194.300	193.000	175.700
Overige beheerlasten	113.400	103.000	128.300
Totaal Overige bedrijfslasten	<u>703.600</u>	<u>695.000</u>	<u>689.300</u>

Er zijn meer kosten gemaakt dan begroot voor werving van de nieuwe directeur. Ook de schoonmaakkosten zijn gestegen. Maar op de kantoorkosten is bespaard.

D - Activiteitenlasten

D.1 Activiteitenlasten personeel	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	2.582.200	2.583.000	2.434.800
Salarissen	1.884.300	1.937.000	1.822.900
Sociale lasten	261.700	262.000	249.500
Pensioenpremies	260.900	254.000	240.600
Kosten personeel	2.406.900	2.453.000	2.313.000
Verhaal loon	0	0	-24.900
Uitzendkrachten en gedetacheerd personeel	175.300	130.000	146.700
Totaal Activiteitenlasten personeel	2.582.200	2.583.000	2.434.800

In de begroting is uitgegaan van de formatie per einde 2017. Door vertrek van medewerkers zijn de salarislasten gedaald. De sociale lasten en pensioenpremies zijn op een gelijk niveau gebleven door stijgende premiepercentages. Doordat meer verlofuren naar 2019 worden meegenomen dan van 2017 naar 2018 werd gedaan, is een extra last van € 39.200 gerealiseerd. Dit is deels te verklaren door de lage voorziening in 2017 en daarnaast de extra werkzaamheden voor de verbetering van de begane grond.

Het aantal FTE's per 31 december 2018 bedraagt 37,9 op basis van een 36-urige werkweek (45 medewerkers). Per 31 december 2017 was dit 40,1 FTE's (48 medewerkers).

D.2 Activiteitenlasten materieel	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
	1.385.800	997.000	1.213.700
Specificatie kosten activiteiten:			
<i>Tentoonstellingen</i>	460.500	543.000	449.400
<i>Projecten</i>	533.700	81.000	325.500
<i>Educatie</i>	92.500	74.000	112.400
<i>Overige activiteitenlasten</i>	299.100	299.000	326.400
Totaal kosten activiteiten	1.385.800	997.000	1.213.700

Tentoonstellingen

Voor de twee tentoonstellingen van National Geographic wordt rekening gehouden met een kostenpost van € 65.000. Door Photo ark, die in 2017 al geprogrammeerd stond in 2018 nog aan te houden, is bespaard op de tentoonstellingslasten. In samenwerking met de partners uit de SNNC is de tentoonstelling 'Nederland zoemt' tot stand gekomen. Eind 2018 is gestart met de uitbreiding van de Atlantikwallroute, maar deze zal in 2019 worden voltooid.

<i>Specificatie Tentoonstellingen</i>	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
Ridders	228.700	225.000	125.000
Reizen in de ruimte	90.000	85.000	0
Ru Paré	74.100	84.000	0
National Geographic: The art of Wildlife Photography	30.400	32.500	0
National Geographic: Photo Ark	10.700	32.500	32.500
Nederland Zoemt – een wilde bijen expositie	8.400	0	0
Atlantikwall	3.900	35.000	0
Move & Play	0	0	211.400
Illusions	0	0	44.000
Iconen van National Geographic	0	0	29.000
Trees Ruijs	0	0	3.500
National Geographic – Onbekende wereld	0	0	1.400
Overige tentoonstellingen	14.300	49.000	2.600
Subtotaal kosten tentoonstellingen	460.500	543.000	449.400

Projecten

Per januari 2017 is het Europese project meSch opgeleverd en zijn de kosten en baten vrijgefallen. Per saldo kon € 78.000 als resultaat worden bijgeschreven (zie ook Overige subsidies en bijdragen uit publieke middelen). Op het Malieveld in Den Haag is door Shell het Generation Discover Festival gehouden. Het Museon heeft een deel van de locatie ingericht voor € 60.700 en heeft het citylab verduurzaamd (zie Overige inkomsten). Op de eerste verdieping is een lesexpositiezaal ingericht over de Mens en Evolutie. De gemaakte kosten zijn grotendeels gedekt uit bijdragen van stichting Evon, Vereniging van Vrienden en een onttrekking uit het aankoopfonds. Bij de tentoonstelling 'One Planet' is met steun van AKZO en diverse private en publieke fondsen een boek gemaakt met een gelijknamige titel.

<i>Specificatie Projecten</i>	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
BankGiro Loterij – aanpassing begane grond	323.700	0	0
Educatief groen dak	137.000	0	0
One Planet	21.800	5.000	38.000
Maansteen	21.600	0	0
International lounge (Museon VN center)	11.200	0	13.800
Gastgericht werken	4.900	0	15.300
Roots2Share	5.500	0	5.100
Shell Generation Discover Center	4.500	50.000	60.700
Museumnacht	2.300	10.000	2.800
Klimaatstudio	1.100	0	0
Schepsprijs	0	8.000	0
meSch	0	0	126.400
Mens- en Evolutiezaal	0	0	41.600
Boek One Planet	0	8.000	20.800
Medialab	0	0	100
Overig	100	0	900
Subtotaal kosten projecten	533.700	81.000	325.500

Educatie

Een deel van de lessen wordt via de Cultuurschakel aangeboden, waardoor het busvervoer voor dat educatieve onderdeel niet door het Museon wordt geregeld. Dit verlaagt de baten, maar ook de lasten. Een belangrijk deel van de kostenpost Educatief materiaal betreft het onderhoud en de verbetering van de software ten behoeve van het educatieve programma, waarmee scholen via de Museonwebsite lessen kunnen aanvragen. Door de Stichting Musea en Herinneringscentra '40 – '45 wordt bijgedragen aan het project 'Kwaliteitsimpuls Educatie' met als doel de verbetering van de educatie in musea gericht op erfgoed van de Tweede Wereldoorlog. Met financiële steun van de Gemeente Den Haag

wordt een Wetenschap- en Technologiemenü ontwikkeld dat de scholen moet ondersteunen bij lessen in dat vakgebied en de interesse voor deze onderwerpen bij de jeugd moet vergroten. Naast de genoemde kosten is daarvoor een medewerker in dienst. Haar salarislasten ad € 32.700 zijn opgenomen in de Activiteitenlasten personeel. Er wordt hiervoor samengewerkt met science centra Delft, Natuurhistorisch Museum Rotterdam en Museum Boerhaave in Leiden. De Stichting Nederlandse Natuurhistorische Collecties heeft subsidie gekregen van het Mondriaanfonds voor het project 'Leren doe je samen'. De leden dragen bij aan de ontwikkelkosten van dit project, dat tot doel heeft de kwaliteit van de gezamenlijke educatie voor het Primair Onderwijs te verhogen. Bureau Duo heeft onderzoek verricht naar het oordeel van scholen over het huidige educatieve programma-aanbod van het Museon en de wensen en behoeften van scholen voor nu en in de toekomst op dit vlak.

<i>Specificatie Educatie</i>	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Busvervoer scholen	44.400	49.000	52.500
Educatief materiaal	24.100	25.000	22.700
Kwaliteitsimpuls Educatie	15.800	0	0
Wetenschap en Techniek Educatie	8.000	0	35.100
Leren doe je samen (SNNC)	200	0	600
Algemene leszaal	0	0	1.500
Subtotaal Educatie	92.500	74.000	112.400

Overige activiteitenlasten

Er is meer uitgegeven aan marketing, net als aan publiciteit voor de tentoonstellingen. Deze kosten drukken echter direct op de tentoonstellingskosten en zijn daardoor hier niet zichtbaar. In totaal is € 232.700 uitgegeven, exclusief de personeelslasten. Er is meer geld uitgegeven om extra bezoek te trekken en voor outreach-activiteiten, zoals de Volvo Ocean Race, Feesten aan zee en Kom in de kas. Op de overige kosten is bespaard ter compensatie van de lagere inkomsten.

<i>Specificatie Overige activiteitenlasten</i>	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
PR/Marketing	168.000	133.000	144.000
Onderhoud expositie	62.900	85.000	96.000
Aankopen collectie	13.200	0	20.600
Uitbestede werkzaamheden	19.900	31.000	28.900
Overige kosten	35.100	50.000	36.900
Subtotaal Overige activiteitenlasten	299.100	299.000	326.400

E - Rentebaten

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Rente	900	7.000	3.700

De ontvangen rente betreft rente op de ABN-AMRO rekening courant, de ABN-AMRO vermogensspaarrekening, de ABN-AMRO bestuursspaarrekening en de Rabo bedrijfsspaarrekening. Door de daling van het rentepercentage is de uitkering lager dan geraamd.

F – Mutatie Aankoopfonds

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Onttrekking fonds	13.200	0	20.600

Zie toelichting D - Aankoopfonds

WNT-verantwoording 2018- Stichting Museon

De WNT is van toepassing op de Stichting Museon. Het voor de Stichting Museon toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 (Algemeen WNT-maximum)

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Dr. M.C. van der Sman
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 115.034
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 3.065
<i>Subtotaal</i>	€ 118.099
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 118.099
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	Dr. M.C. van der Sman
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 107.421
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.689
<i>Subtotaal</i>	€ 124.110
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000
Totale bezoldiging	€ 124.110

Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Mr. R. Bekker	Drs. P.H. van Gessel	Drs. P.M.M. Heijnen
Functiegegevens	Voorzitter	Voorzitter	Plv. voorzitter en lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 30/9	11/12 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 1.387	€ 106	€ 1.375
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 21.262	€ 1.631	€ 18.900
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
bedragen x € 1	Mr. R. Bekker	Drs. P.H. van Gessel	Drs. P.M.M. Heijnen
Functiegegevens	Voorzitter	-	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	-	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 1.850	-	€ 1.375
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 27.150	-	€ 18.100

bedragen x € 1	Mevr. M.B. Boon	Drs. J.C. Schenderling	Mr. A.J. Swelheim
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.900	€ 18.900	€ 18.900
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
bedragen x € 1	Mevr. M.B. Boon	Drs. J.C. Schenderling	Mr. A.J. Swelheim
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	€ 1.375	€ 1.375	€ 1.375
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100

Overige toelichtingen

Gebeurtenissen na balansdatum

In de periode vanaf 1 januari 2019 tot en met het opstellen en vaststellen van de jaarrekening over 2018 hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan met gevolgen voor de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018.

Resultaatbestemming

Ter dekking van de uitgaven voor 'Global Museum', 'Roots2Share' en 'Klimaatstudio' zal aan de respectievelijke bestemmingsreserves € 81.300, € 5.500 en € 1.100 worden onttrokken. Met het exploitatiesaldo van € 36.900 zal dan € 51.000 gedoteerd kunnen worden aan de bestemmingsreserve 'Global museum'. Deze bestemmingsreserve zal worden aangewend voor de verbetering van de klantenroute, zoals voor het verplaatsen van de toegang tot de tentoonstellingsruimte, de garderobe en het restaurant.

De Raad van Toezicht heeft de Jaarrekening 2018 goedgekeurd.

	Rekening 2018	Begroting 2018	Rekening 2017
	€	€	€
Exploitatieresultaat	-36.900	-55.000	171.300
Onttrekking bestemmingsreserve 'Global Museum'	81.300	55.000	105.200
Onttrekking bestemmingsfonds 'Roots2Share'	5.500	0	5.100
Onttrekking bestemmingsfonds 'Klimaatstudio'	1.100	0	0
Dotatie bestemmingsreserve 'Global Museum'	-51.000	0	-225.000
Dotatie bestemmingsreserve 'Ontwikkeling tentoonstellingen'	0	0	-53.400
Dotatie bestemmingsreserve 'Onderhoud zalen'	0	0	-3.200
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Ondertekening van de jaarrekening

Directie:

Raad van Toezicht:

Drs. P. de Haan

Drs. P.H. van Gessel

Mevr. M.B. Boon

Drs. P.M.M. Heijnen

Drs. J.C. Schenderling

Mevr. Mr. A.J. Swelheim

Den Haag, 18 maart 2019

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Afgegeven ten behoeve van de Gemeente Den Haag

Aan de raad van toezicht van Stichting Museon
Stadhouderslaan 37
2517 HV DEN HAAG

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Museon te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Museon op 31 december 2018 en van het exploitatieresultaat over 2018 in overeenstemming met in RJ 640 Organisaties zonder winststreven, de bepalingen in de subsidieverlening, Richtlijnen verantwoording subsidie Den Haag, Algemene Subsidieverordening Den Haag 2014 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT); zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidieverlening, Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag en de Algemene Subsidieverordening Den Haag 2014.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1) De balans per 31 december 2018,
- 2) De exploitatierekening over 2018 en
- 3) De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis van ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Museon zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaan uit:

- Het bestuursverslag;
- De overige gegevens;
- De bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van RJ 640 Organisaties zonder winststreven is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 Organisaties zonder winststreven de bepalingen in de subsidieverlening, Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag, Algemene Subsidieverordening Den Haag 2014 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector WNT). De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen en het opstellen van het bestuursverslag in overeenstemming met de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag en de Algemene Subsidieverordening Den Haag 2014.

In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening. De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de

controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rijswijk ZH, 18 maart 2019
Helder Controle B.V.

J.J. Spaans
Registeraccountant

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Bestuursverklaring subsidieverantwoording Den Haag

Het bestuur van Stichting Museon te Den Haag verstrekt deze bestuursverklaring bij de subsidieverantwoording over de periode januari 2018 tot en met december 2018 met betrekking tot de volgende gemeentelijke subsidie(s):

- MJBK Kunst en Cultuur 2017 – 2020 toegekend met kenmerk ABBA/VL/6463 d.d. 19-12-2016
- Wetenschap & Technologie Educatie 2 toegekend met kenmerk ABBA/7028946/VOS-1463 d.d. 24-11-2017
- Wetenschap en Technologie Educatie toegekend met kenmerk ABBA/8011602/VOS-1728 d.d. 20-9-2018
- Wetenschap en Technologie Educatie toegekend met kenmerk ABBA/8022293/VOS-1857 d.d. 14-1-2019
- Museon VN Center toegekend met kenmerk ABBA/VL/5779 d.d. 7-10-2016
- Loonkostensubsidie toegekend met kenmerk SZW/LKSSTiP17-0018 d.d. 19-4-2017
- Verleningsbeschikking toegekend met kenmerk SZW/LKSSTiP17-0015 d.d. 19-4-2017
- Educatief groen dak toegekend met kenmerk ABBA/VL/5590 d.d. 6-9-2016
- Educatief groen dak toegekend met kenmerk ABBA/VL/18894 d.d. 28-12-2018

Het bestuur verklaart verantwoordelijk te zijn voor de juistheid en volledigheid van de subsidieverantwoording.

Het bestuur verklaart dat de in de subsidieverantwoording te hebben opgemaakt conform de van toepassing zijnde wettelijke bepalingen en conform de subsidieverplichtingen zoals opgenomen in de bovenvermelde subsidiebeschikking(en).

Het bestuur verklaart dat de in de subsidieverantwoording opgenomen bestede subsidie van de Gemeente Den Haag rechtmatig is besteed, dat wil zeggen voor het doel waarvoor zij blijkens de subsidiebeschikking is verstrekt en overeenkomstig de van toepassing zijnde wettelijke bepalingen en de subsidieverplichtingen zoals opgenomen in de bovenvermelde subsidiebeschikking(en).

Het bestuur verklaart dat alle ontvangen baten voor de activiteiten of projecten volledig zijn verantwoord in de subsidieverantwoording.

Het bestuur verklaart te hebben voldaan aan de verplichting genoemd in artikel 18, derde lid, van de ASV om de inkomensgrens genoemd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector als bezoldigingsmaximum in acht te nemen.

Den Haag, 18 maart 2019

Drs. P. de Haan
Directeur

Drs. P.H. van Gessel
Voorzitter Raad van Toezicht

Bijlage 2 - Prestatie indicatoren

3.5 Musea en erfgoedinstellingen

Instelling: Stg. Museon

COLLECTIE EN TENTOONSTELLINGEN

	Eenheid	Raming 2018	Realisatie 2018
Voorwerpen in beheer	aantal	280.000	313.000
Tentoonstellingen in Den Haag	aantal	6	10
waarvan in eigen huis	aantal	6	8
Bezoekers totaal	aantal	200.000	179.986
waarvan betalende bezoekers ¹⁾	aantal	145.000	138.911
waarvan niet-betalende bezoekers	aantal	54.500	40.573
waarvan bezoekers met 'ooievaarspas'	aantal	500	502

CULTUURPARTICIPATIE: ACTIVITEITEN / LEZINGEN / WORKSHOPS ENZ. VOOR VOLWASSENEN

	Eenheid	Raming 2018	Realisatie 2018
Deelnemers	aantal	5.000	6.911
Aangeboden verschillende activiteiten	aantal	50	35

CULTUURPARTICIPATIE: ACTIVITEITEN VOOR KINDEREN EN JONGEREN IN DE VAKANTIES

	Eenheid	Raming 2018	Realisatie 2018
Deelnemers 1/m 12 jaar	aantal	niet geregistreerd	niet geregistreerd
Deelnemers 13 - 18 jaar	aantal	niet geregistreerd	niet geregistreerd
Aangeboden verschillende activiteiten	aantal	20	32

CULTUUREDUCATIE: AANBOD IN SCHOOLVERBAND

	Eenheid	Raming 2018	Realisatie 2018
Aanbod voor Haagse²⁾ scholen			
Lessen / activiteiten primair onderwijs	aantal	1.000	696
Deelnemende scholen primair onderwijs	aantal	140	121
Deelnemende leerlingen primair onderwijs	aantal	24.000	16.721
Lessen / activiteiten voortgezet onderwijs	aantal	80	79
Deelnemende scholen voortgezet onderwijs	aantal	25	14
Deelnemende leerlingen voortgezet onderwijs	aantal	3.000	1.898

	Eenheid	Raming 2018	Realisatie 2018
Aanbod voor niet Haagse scholen			
Lessen / activiteiten primair onderwijs	aantal	80	77
Deelnemende scholen primair onderwijs	aantal	25	38
Deelnemende leerlingen primair onderwijs	aantal	2.500	3.508
Lessen / activiteiten voortgezet onderwijs	aantal	150	151
Deelnemende scholen voortgezet onderwijs	aantal	35	50
Deelnemende leerlingen voortgezet onderwijs	aantal	4.000	6.128

¹⁾ Betreft bezoek via kassa en facturatie van scholen²⁾ De deelnemende vestiging van de school ligt in Den Haag.

Bijlage 3 - Verloop Nog te besteden subsidie

Nog te besteden subsidies

Tentoonstellingen:

- *Atlantikwall realisatie 2019*

Gemeente Den Haag - Monumentenzorg en Welstand – DSO_SO/2014.2896
d.d. 7-5-2014, inzake Herinneringsroute Atlantikwall
Saldo einde boekjaar

- *De onderduikkinderen van Ru Paré*

V-fonds
Fonds 1818
Stichting Levi Lassen
't Trekpaert
Ru Paréstichting
Lexhanna Stichting
Saldo einde boekjaar

- *Nexus 1492 - Caribbean Ties (realisatie 2019)*

Mondriaanfonds
Saldo einde boekjaar

- *Relzen in de ruimte (realisatie 2019)*

Vereniging van Vrienden
Aanwending van fonds
Saldo einde boekjaar

Overig:

- *BankGiro Loterij (realisatie 2019)*

BankGiro Loterij
Aanwending van fonds
Saldo einde boekjaar

- *Educatief dak voor klimaatbestendige stad*

Gemeente Den Haag – Centraal Subsidiebureau – ABBA/VL/5590 d.d. 6-9-2016
Gemeente Den Haag – Centraal Subsidiebureau – ABBA/VL/18894 d.d. 28-12-2018
Centr. Vastgoedorganisatie
Hoogheemraadschap Delfland
Fonds 1818
Vereniging van Vrienden
Saldo einde boekjaar

- *Museon VN center 2016 (realisatie 2019)*

Gemeente Den Haag – Centraal Subsidiebureau – ABBA/VL/5779 d.d. 7-10-2016
Aanwending van fonds
Saldo einde boekjaar

- *Snuffelen in het depot (realisatie 2019)*

Oogfonds
Saldo einde boekjaar

- *Schepsprijs*

Saldo begin boekjaar
Saldo einde boekjaar

- *Wetenschap en Technologiemenü (realisatie 2019)*

Gemeente Den Haag - Onderwijsbeleid - ABBA/7029846/VOS-1463 d.d. 24-11-2017
Gemeente Den Haag - Onderwijsbeleid - ABBA/8011602/VOS-1728 d.d. 20-9-2018
Gemeente Den Haag - Onderwijsbeleid - ABBA/8022293/VOS-1857 d.d. 14-1-2019
Aanwending van fonds
Saldo einde boekjaar

- *Zonnepanelen*

Saldo begin boekjaar
Saldo einde boekjaar

Totaal

	2018					
	beginstand	bijdragen	aanwending subsidie		vrijval tgv resultaat	saldo
via resultaat			naar activa			
	18.200					
			-3.900			
	18.200	-	-3.900	-	-	14.300
	20.800		-20.800			
	15.000	-1.700	-13.300			
		4.000	-4.000			
		10.000	-10.000			
		12.300	-12.300			
		8.000	-8.000			
	35.800	32.600	-68.400	-	-	-
		35.000				
	-	35.000	-	-	-	35.000
		20.000				
			-5.000			
	-	20.000	-5.000	-	-	15.000
		630.000				
			-323.700			
	-	630.000	-323.700	-	-	306.300
	4.800					
		4.900				
	29.000					
	15.000					
	18.000					
		20.000	-91.700			
	66.800	24.900	-91.700	-	-	-
	16.100	-1.000				
			-11.200			
	16.100	-1.000	-11.200	-	-	3.900
		15.000				
	-	15.000	-	-	-	15.000
	1.100					
	1.100	-	-	-	-	1.100
	9.900					
		15.000				
		25.000				
			-40.500			
	9.900	40.000	-40.500	-	-	9.400
	1.400					
	1.400	-	-	-	-	1.400
Totaal	149.300	796.500	-544.400	-	-	401.400

Bijlage 4 – Overzicht geherwaardeerde activa

Vanaf 2006 is een aantal (semi-)permanente exposities geactiveerd. Doordat de kosten ervan zijn gedekt door subsidies en bijdragen, is de oorspronkelijke waarde niet opgenomen in de activa-administratie. Volledigheidshalve worden deze tentoonstellingen en de geïnstalleerde zonnepanelen hieronder vermeld. Tentoonstellingen worden in 6 jaar afgeschreven. Hier tegenover zullen bestemmingsfondsen vrijvallen.

	Uitgaven	Subsidie gemeente	Bijdrage derden	Bijdrage Museon
Expositie en overige activa				
One Planet	1.213.500	174.100	709.400	330.000
Zaal Vrede en recht	371.600	327.500	0	44.100
Zaal Komen en gaan	72.500	10.900	0	61.600
Poolzaal	272.100	0	220.000	52.100
Zaal Eerste kustbewoners	261.400	170.000	0	91.400
Waterzaal	249.100	0	150.000	99.100
Al Arabzaal	245.000	0	116.500	128.500
Leef-ruimtezaal	169.700	0	75.000	94.700
Geologie- en techniekzaal	278.200	27.000	251.200	0
Geluid- en muziekzaal	246.100	246.100	0	0
Waterlaboratorium	158.600	113.600	45.000	0
Satellietenzaal	254.400	246.000	8.400	0
Klimaatstudio	250.000	0	250.000	0
Mens- en Evolutiezaal	41.600	0	30.500	11.100
Zonnepanelen	97.800	70.000	27.800	0
Innovatie paramuseale ruimtes	126.600	126.600	0	0
	<u>4.308.200</u>	<u>1.511.800</u>	<u>1.883.800</u>	<u>912.600</u>